ԺԳ· ՏԱՐԻ—Թիւ 49 | ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, 1899 | 10 Րէճէփ 1317 | 1 Թըշրինի Սանի 1315 | 13 ՆՈՅ. 1899 (Ն. Տ.)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԽԻԿ

Պոլսոյ համար	Տարեկան	70 դրշ
	Վեցամսեայ	35 »
Գաւառներու համար	Տարեկան	90 »
	Վեցամսեայ	45 »
	Եռամսեայ	23 »
Արտասահման	Տարեկան	23 Ֆր.
	Վեցամսեայ	12 »

Նամակ կամ ո եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել Տնօրէնութեան։

ԾԱՂԻԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ

«زاغك» ارمنيجه يومى وسياسى غزته
مطبعه و اداره‌خانه‌سى
غلطه‌ده حمدى پاشا خان

Կ. ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Համտի-բաշա խան

Rédaction du Journal Arménien „DZAGHIK“ Galata, Pérchémbé-Bazar Hamdi-Pacha Han

ՏՆՕՐԷՆ Ռ. ՍԱԳԱԵԱՆ | 10 ՓԱՐԱ | ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ Գ. ԲՈԼԱՏ

ՆՈՐ ԴՊՐՈՑԸ

Բ.

(Տար. «Ծաղիկ»ի 48րդ թիւէն)

Ինչպէս մեր յօդուածի սկիզբէն ի վեր կ՚ըսենք, թէ մեր արդի դպրոցները սխալ ուղղութեան մը կը հետեւին, այդ ուղղութիւնն է որ տղաքը կը հեռացնէ իրենց ազգային ապահովող այդ ասպարէզներէն եւ անոնց նկատմամբ մինչեւ իսկ զզուանք կը ներշնչէ ու բնական բերմամբ [illegible], ինչպէս կ՚ըսեն ժողովրդական լեզուով, այսինքն առհասարակ պաշտօնավարութեանց ղեկավարութեան հաւատքը կը զրկէ անոնց մաքին մէջ։ Այնպէս որ, անկախ ասպարէզներու հետեւելու պատմութիւնը եւ անհրաժեշտ եղող յատկութիւնները տղուն անհատականութեան մէջ չի զարգացնելէ զատ, աւելի կ՚ընկճէ ու կը խեղդէ զանոնք։ Եւ տակաւին կ՚ուզէ՞ք, այդ դաստիարակութիւնը տղուն միտքն այնպէս բնի կը կերտէ որ դեռ դպրոցի սեմէն ոտքը դուրս չի նետած, ընկերական կեանքին մէջ իրեն համար բոլորովին կազմ ու պատրաստ գիրքի մը հետամուտը կը տեսնէ. գիրք մը որու տողական մանաւանդ ապահովուած կը նկատէ արդէն, քանի որ դպրոցի գրասեղաններուն վրայ տարիներով թեւերը մաշեցուցած է, եւ այնչափ գիտութեանց ծանօթութիւններ ամբարած է իր մաքին մէջ։ Եւ եթէ ազգեցիկ ազգական մը կամ բարեկամի մը պաշտպանութիւնը վայելելու յաջողն ալ ունի, կամ եթէ հայրենական գիրքին շնորհիւ պաշտօնութիւններ գտնելու երկիւք չի տարակուսիր, մանաւանդ եթէ բաղդին ժառանգութիւններէն է, առաջուան դաստիարակութեան հետեւանքը անխուսափ կերպով իրագործելուն ալ երբե՛ք չի տարակուսիր։ Բայց ինչ օգուտ որ 90 առ 100 իր յայտերը օդը կը ցնդին, քանի որ պետական եւ հանրային փորձութիւններն ալ այսօր առնին բանէ աւելի արժանիք ու գրական հմտութիւններ կը փնտռեն. այն ատեն վա՛յ իրեն. Թշուառութիւնը իր դուռները կը լարէ նոյն իսկ դպրոցի սեմին առջեւ, ուրկէ տղան դուրս ելած պահուն, միամիտ երեխի մը պէս կը խմնուի անոր մէջ։ Այն ատեն, բան չունիս նէ՛ ա՛լ մտիկ ըրէ այդ չրջմնաւորման լալկան երգերը, որոնցմով կ՚ազատէ կը մոռնէ օրաթերթերը կամ հանդէսները։

Ամիսներ առաջ երբ «Հանրագիտակ»ի միջոցաւ այս միեւնոյն կարծիքները սկսած էինք հրապարակ նետել, օրին մէկը մեր խմբագրատան երիտասարդ մը ներկայացաւ որ փափաք կը յայտնէր գրական ասպարէզին նուիրուիլ։ Հարցնելով հասկըցանք որ իր հայրը երկար տարիներէ ի վեր Պոլսոյ հրապարակին վրայ գործող, նիւթական կարողութեամբ չատ կարեւոր դիրք մը գրաւած է. բայց ինք, բանաստեղծութեան այնքան սիրահարած է որ շուկայի կեանքէն պարզապէս զարչանք կ՚զգայ։ Անկարելի կը թուէր իրեն՝ իր հօրը գործը շարունակել որ հրապարակին վրայ ամէնէն շահաւէտ եւ պատուաւոր զբաղումներէն մէկն է։ Եւ մենք ապշահար կը դիտէինք զինքը։ Պահ մը, ի հարկէ սափրելով, խօսակցութիւնն ընդհատելով սկսանք մեր աշխատութիւնը շարունակել, բայց կրկին ընդհատել պարտաւորեցանք՝ պարոնը՝ մեր աշխատութիւնը կրկնապատկող զարմանալի գիրքի մը մէջ տեսնելով. այնպէս որ նստած տեղէն ելլելով, սկսած էր խմբագրատան մէջ վեր վար ճեմել ու բանաստեղծական բանդագուշանքներ մըլալ. իրբեւ թէ Արփիառեանն [illegible] գտնուած ըլլար. . . ։ Այսպէ՞ս պէտք էր տեսնէինք մեր գեղանկար երիտասարդութիւնը. այսպէս ախտավարակ անզգամներ ունենալու էր անիկա։ Թէեւ անցողակի ըսենք որ, չմոռցանք այդ խեղճ տղուն բարեկամական խորհուրդներ ու խղճամիտ խրատներ տալ, բայց չենք գիտեր թէ ո եւ է ազդեցութիւն ըրա՞ւ։

Քանի՜ քանի ընտանեաց բարի ու բարեմիտ հայրեր այսպէս յուսախաբ եղած են իրենց զաւակաց ստացած դաստիարակութենէն։ Հայրեր՝ որոնք հրապարակին վրայ արդէն շահու աղբիւր մը ճարած ու հաստատած են, ըլլայ վաճառականութեան, ըլլայ ո եւ է արհեստի մը մէջ, եւ գիշեր ցորեկ կ՚երազեն ու անհամբեր կը սպասեն իրենց զաւակաց դպրոցէն դուրս ելլելուն, որպէս զի իրենց զբաղումին մէջ հաւատարիմ թեւ ու թիկունք ունենան. բայց անոնք արհամարհանքով կը մերժեն շարունակել, ինչ որ սկսած էր իրենց հայրը, սարկութիւն սեպելով իրենց՝ շուկայի կեանքը։ Ահա այս պատճառաւ է որ մեր մէջ գրեթէ գոյութիւն չունին հին, ընդարձակ ու ճիւղաւորուած վաճառատուններ, հսկայ աշխատանոցներ, որ հայրը սկսած ըլլայ եւ տղան շարունակէ։ Այս պատճառաւ է որ մեր մէջ արհեստ, երկրագործութիւն ու վաճառականութիւն յառաջ գացած չեն որոնք հարկաւ ժողովուրդի մը գոյութիւնը երաշխաւորող ամէնէն անհրաժեշտ եւ ամէնէն պատուաւոր զբաղումները կրնան նկատուիլ. եւ այս պատճառաւ է որ մեր մէջ հարստութենէ աւելի աղքատութիւնը կը տիրէ։

Բայց դժբախտութիւնը հոն է որ, շատ ընտանիքներ, որոնց մէջ մանաւանդ մայրերը, իրենց զաւակաց այս հիւանդոտ գաղափարին մեծ ուժ կուտան։ Ինչ իրենց զաւակը երկաթագործի աշկե՞րտ ըլլայ. հերիք չէ՞ որ անոր հայրը գիշերները [illegible] մէջ [illegible] որ այնչափի տարի դպրոց գնաց, չէնք չնորհք գիտակն (՞) մ՚եղաւ, եւ հիմա ալ հօրը պէս [illegible] երկաթագո՞րծ մ՚ըլլայ։

Ահա թէ ո՛ր աստիճան կը առժենք մենք այսպէս Ամէնէն կենսական խնդիրը՝ հայի, կեանքի, արժանապատուութեան խնդիրը երեսի վրայ թողած, փցուն ու սնոտի գաղափարներով կը տարուինք եւ կուզենք որ ժողովուրդն ալ մեր խենդ ու խելառ ձաղրանքներուն ականջ կախէ երբ անիկա իր հացը ճարելէ անճրկած է։ Երբ անիկա դաստիարակութիւն կը պահանջէ, ամբողջ ազգին վարժապետութիւնը ապեւորուած, հրապարակ կը նետուի, եւ գիտե՞ք ինչով կ՚զբաղի։ Բանաստեղծութիւնով պիտի ըսէք անշուշտ։ Բայց ո՛չ, աւելին կայ։ «Բարիք» գրելու չէ, «Պարիս» գրելու է. բարին ծայրը «ն» գնելու չէ, «ը» գնելու է. սեռականը «ի» ալ պէտք չէ՛ ըլլալ, այլ . . . ։ Ինչո՞ւ։ Անհամաձայնութիւնը կ՚սկսի, իրար չեն հասկնար, եւ չեն ալ ուզեր հասկնալ, ամէն ոք իր կարծիքը կուզէ յառաջ քշել, եւ մէյ մ՚ալ կը նայիս որ գրականագէտներուն խմբութը դասագրքերու [illegible] մը դարձեր է։ Եւ ինչ դասագրքեր. ո՛չ չնորհք գիտէ, ո՛չ ծախողը, ո՛չ ասոնք կարդացողը եւ ո՛չ ալ դաս տուողը։ Եթէ այս չափով լրանայ՝ աղէ՛կ. ա՛լ աւելին կայ։ Օրին մէկն ալ կը նայիս որ այդ հեղինակներէն ոմանք այս կամ այն դպրոցին ուսուցիչ, տնօրէն կամ ուսումն. խորհուրդի կազմէ քննիչ կարգուած են։ Հետեւութի՞ւնը. դժուար է կռահել։ Նախ իր պաշտօնը անթերի եւ մանաւանդ խղճի մտօք կատարած ըլլալու նպատակաւ իր պարտականութեան կոչում կ՚ընէ։ Պէտք է դըպրոցը բարեկարգել։ Ահա՛ խնդիրը. եւ այդ բարեկարգութիւնը կ՚սկսի դասագրքերէն, հոգ չէ՛ թէ մէկ երկու ամիս առաջ արդէն խեղճ տղոց ծնողքը անճարէն ճար ընելով (հօս անհրաժեշտութիւններ մանաւանդ աղքատ ընտանեաց համար է որ ասոնն թաղի մէջ մեծամասնութիւնը կը կազմեն) այդ միեւնոյն դասագրքերը—որ ուրիշի մը հեղինակութիւններ է եւ վաւերացուած ալ ուսումն. խորհուրդի կողմէ—գնելով իրենց տղոց ձեռքը տուած ըլլան. ինչ որ վերջերս տակաւին պատահած է այդ տղոց խղճութիւնը՝ շրջակայ աղքատիկ թաղի մը մէջ . . . ։ Բայց եթէ հարցնես իրեն թէ ինչ տարբերութիւն կայ սա կամ նա դասագրքին եւ իրեններուն մէջ, կը յուսա՞ք որ բանաւոր պատասխան մը կարենար տալ։ Ես կը տարակուսիմ։ Ահա թէ մենք ինչպէս կ՚ըմբռնենք տակաւին մեր դաստիարակութեան կենսական խնդիրը, որ անիկա հիւծախտաւորի մը պէս արդէն [illegible] վիճակի մը մատնուած եւ մենք տղրուկի մը պէս կը կառչինք իր կեանքին միացորդը ծծելու։

Գ. ԲՈԼԱՏ

ՄԵՐ ԱՂՋԿԱՆՑ ԱՊԱԳԱՆ

Պահ մը անդրադառնալով մեր աղջըկանց ապագայի խորհրդաւոր եւ միաժամանակ բազմակողմանի հարցին շուրջ, տարուելով պիտի համակուի մեր էութիւնը, նշմարելով այն մայլ հեռապատկերը եւ ընկլուզող արահետը, ուր, կարծես, բռնաբարուած են անոնք ճակատագրականօրէն դիմել։ Մինչեւ ցարդ անգիտակ իրենց սեռին այս ընկերային եւ հոգեբանական խորունկ խնդրին, կրաւորական դեր մը լոկ ստացած էին։ Տան մէջ պարփակուած ընտանիքի առօրեայ գործերն էին իրենց խաժլը։ Սպառողական գիրքի մէջ, բոլորովին հեռու արտաքին աշխարհի ազդեցութիւններէն, հեռու յարաժամ մղուած պայքարներէն եւ դասակարգային կռուէն դրդող ելեւէջներէն, այս անփորձ եւ սակայն անարատ կեանքերը երիտասարդի մը հետ միանալու երջանկաւէտ վայրկեանը կ՚երազէին։ Արդ ներկայիս մեր երիտասարդը մոռցած է համեստանկներու դուար, անոր փնտռածը ուրիշ բան է։ Իր ամուսնութեան պատճառը մե՞րթ հաշիւ մ՚է, մերթ տարփանք մը . . . ։

Սիրելի ընթերցողներ, ըսէ՛ք, խնդրեմ, հիմայ ինչ պիտի ընէ մեր մանկամարդ աղջիկը։ Տակաւ տարիքը կ՚անցնի, հարուստ չէ, իր պարագաները վաղուց լրած են զինքը եւ միայն մօր մը մխիթարիչ արցունքներուն մէջ կը հիւծի։ Այո, մեր հասարակական կեանքի ամէնէն երկիւղալի կէտերէն մէկն է։ Այս սարսափելի եւ ցուրտ իրականութիւնը, լուսաւորեալ կեդրոններու նման, երբ տակաւին իր ամբողջ լայն գծերուն ու սուր կերպարանքով չենք ըմբռնած՝ ա՛լ ժամանակ է որ ըմբռնենք։ Շատ հեռու չէ այն օրը որ այս վիճակը իր մաշեցման դագաթնակէտին հասած պիտի խամրեցնէ մեր նորահաս բողբոջները։ Այո՛, այսպէս դաստիարակներու հոլովոյթով նուիրագործուած ընկերութեան [illegible] շէնքը պիտի տապալի մեր աղջկանց մօտ։ Անոնց պատկառանքը, համեստութիւնը եւ պատիւը պիտի աներեւութանան։ Ու ա՛ս հոգւոյն փոխան կայս մարմինը պիտի փնտռուի։ Ահաւոր անդունդին եզրն ենք, վայրկեան մը ետք անկումը, անէացումը։ Այսպէս քաղաքակրթութեան հոսանքը ամէն բան կ՚այլակերպէ։ Օ՛ն, ուրեմն լաւագոյն եւ փրկարար հիման մը վրայ դարման մը խորհինք, որպէսզի մեր աղջկանց ապագան լուսաւոր եւ կենդանարար փոխակերպութիւն մ՚ստանայ։ Մօտալուտ վըտանգն այնչափ աւերիչ է որ զայն ոչընչացնելու համար՝ անձնուէր եւ ըզգաստ գործունէութիւն հարկաւոր են։ Այս խնդիրը իր բազմակողմանի գոյնով, մեր տոհմային ամբողջ նկարագրին հետ շատ մեծ առնչութիւն ունի։

Դարու արշալոյսը ա՛լ պատեհ թիւր համոզումներու խաւարը։ Մեր աղջկանց թէ՛ ընտանեկան եւ թէ՛ վարժարանական դաստիարակութեան մէջ առողջ սկզբունքները պէտք է մեծ տեղ մը բռնեն։ Հոն պէտք է՛ անոնք իրապէս ըմբռնեն կեանքի ամբողջ փիլիսոփայութիւնը։ Պէտք է՛ քաջ հասկնան թէ [illegible] այլեւս չի յարմարիր իրենց, ո՛չ ալ ուրիշներու բարեյօժարութեան ենթակայ ըլլալ։ Կենցաղի բուռն պայքարը, նաեւ այլեւս չի թոյլատրեր որ ուրիշներու բեռ ըլլան։ «Պէտքէ աշխատիլ»։ [illegible] Իրենց անվհատ գործունէութիւնը, իրենցմէ հեռացող երիտասարդը իրենց պիտի մօտեցնէ։ Որովհետեւ վերջինը պիտի զգայ թէ իրեն աջակից ընկեր մը, գործակից մը պիտի գտնէ, եւ ոչ թէ լոկ բեռ մը։

Երբ նոյն իսկ եթէ մեր աղջիկները այս կերպով բոլորովին չյաջողին, գէ՛թ ներքին գոհունակութիւն մը պիտի ունենան թէ իրենց կեանքին մէջ ուրիշին կարօտ չեղան, ուրիշին ձեռնատուութիւնը չմուրացին։

Ետաբազար ՄԱՐԿՈՍ ԹԻՐՋԵԱՆ

ԸՆԿԵՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

«Ծաղիկ»ի աշխատակիցներէն Պր. Ռոզմերի ընկերաբանական կնճռոտ հարց մը մէջ նետեց։ Սառցիւ խնդիրը հանրային երեւոյթ մը ունենալով, լրջօրէն զբաղիլ կ՚արժէր անով։ Սակայն Պր. Դրանիկ «Սըխալը» խորագրով քանի մը դիտողութիւններ կ՚ընէր Պր. Ռոզմերիի բաց նամակին։

Թող ներուի մեզի գիտել տալ Պր. Դրանիկի իր գործած խոշոր հակասութիւնները։

Նախ որ «Սխալը» խորագիրը բոլորովին անպատշած էր այդ յօդուածին։ Լրագրի մը մէջ յօդուածներու վերնագիրը այնչափ պարզ ըլլալու է որ, մէկը խորագիրը կարդալով կարենայ հասկնալ վարի եղած գրութիւնը։ Դժբախտաբար «Սխալը» խորագրով բան մը չենք ըմբռներ, այդ սխալին ներքեւ «Ընկերաբանական հարցին առթիւ» գրելու էր, որպէսզի հարցուէր թէ խնդիրն որու շուրջ կը դառնար։

Երկրորդ՝ «Լոկ արտաքին երեւոյթը կը քննէ» կ՚ըսէր Պր. քննադատը, սակայն բաց նամակին մէջ քննութիւն մը չտեսանք որով խնդիրը պատկերացած էր հոն, ուրիշ ոչի՛նչ։

Երրորդ՝ «Իր ըմբռնման եւ արտայայտութեան մէջ հակասական կ՚երեւայ,» կ՚ըսէր յարգոյ քննադատողը, բայց կը հարցնեմ իրեն, երբ մէկը բան մը սխալ կ՚ըմբռնէ եւ ըմբռնածն ալ չի կրնար արտայայտել, ինչպէս անոր միտքը կը հասկընայ, հակասական չ՚երեւի՞ր, հօս Պր. Դրանիկ։

Չորրորդ՝ «Ազնիւ բարքերով այդ աղքատ աղջիկները հագուելու, [illegible] ախտին ենթակայ կ՚ընէ», կ՚ըսէր Պր. քննադատը, լա՛ւ այդ թշուառ աղջիկները երբ կը տեսնեն որ անհամեստ [illegible]ները տուն տեղ կը կազմեն, ու իրենք միշտ պիտի մնան տուներու չորս պատերուն մէջ փակուած, այս պարագային գոնէ ամուսնանալու համար երբ պճնազարդուին եւ ուրիշին սիրտը կը գրաւեն, ազնուութենէ, համեստութենէ կը զադրի՞ն, ո՛չ, բնա՛ւ։

«Մեղադրանք»ի մասին գալով, բացարձակապէս կ՚ընդունիմ աղքատ աղջիկներուն պճնազարդուիլը հարուստներուն պէս, քանի որ շարունակ պճնասէրները առաջ կը քշուին։

Ատաբազար ՀՐԱՉՈՒՀԻ

Յօդուածագիրներէն կը խնդրուի որ հաճին իրենց ղրկած ձեռագիրները թղթին մէկ երեսին վրայ գրել ի դիւրութիւն տպագրութեան։

ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԷՆ

Մենք չըսինք թէ տեղական թերթի մը խմբագիրներն երէկ կամ այսօր է որ գրիչ կը շարժեն հրապարակի վրայ։ Հ. Բաքգէնի յայտարարութեան առթիւ հինի ու նորի խնդիրը մէջ բերելու ի՛նչ հարկ։ Ուրիշ պարագայի մէջ կրնային յառաջ քըշել իրենց «Ծըճան փրաղ»ը։ Եթէ ըստգտանելի կէտ մը կայ, ան ալ խնդիրը ծամծմել ու ասոր տարբեր գոյն մը տալն է։

Մենք նոր ըլլալով հանդերձ, ներեցէք որ ըսեմ, հետեւած, ուսումնասիրած ենք ամուսնալուծման խնդիրը, իր ընդհանուր ու մասնաւոր գիծերով, սերտած ենք ընտանեկան ու ամուսնական իրաւունքները, մարդկային հոգեկան վիճակը, Քրիստոնէութեան լայն ըմբռնումները, մեր նախնեաց ոգին, եւ այս պաշարն ամբարելէն ետքն էր որ համարձակեցանք բաներ մը ըսել, հասկցա՛ք, բարեկա՛մ. Հայր Բաքգէնի յայտարարութիւնն ա՛յնչափ դիւրահասկնալի, եւ ամուսնական պարագաներն ա՛յնչափ բացորոշ էին որ Սեւանիկէն գրուած նամակին կցելով խուսափողական պատասխան մը տալ եւ Մշեցի կնոջ ամուսնական իրաւունքը չարաչար մեկնելը կ՚ապացուցանեն թէ, ինչպէս ըսած էինք, այդ [illegible] թերթին խմբագիրներն ուրիշ նպատակ չունին, բայց միայն Կրօն. Ժողովի քանի մը Պատկառելի անդամներու համակրանքը գրաւել ու անոնց յետամնաց տեսութեանց օրկանն ըլլալ՝ նկատուիլ մը։ Մենք չենք յիշեր որ Հին խմբագիրները, Մուշի շրջաբերականը հրատարակելէն ամիսներ առաջ, այն իմաստով խօսած եւ նոյն ոճով գրած ըլլան ուրիշ տեղ, թո՛ղ որ դժուար կուգայ հաւտալ թէ «Հայ տաղաչափութեան դիմակը վար առնուած հասկաքաղէն» գայթակղողներն ամուսնալուծման առթիւ, ան ալ Հ. Բաքգէնի շեշտած պարագաներու մէջ, լայն մտածումներով տոգորուած ըլլան, ցինել գաղափարներ պարզեն, բարոյական քաջութիւն ունենան՝ մասունքին փտած վէրքին վրայ դնելով անդամահատելու։

ՀԱՍԿԱՔԱՂ-ԳԻՇԵՐՈՒԿ

ՄԵՐ ՁՈՋԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԷՆ

ՆԱՀԱՊԵՏԱԿԱՆ ԴԻՄՔ ՄԸ

(Տար. «Ծաղիկ»ի 48րդ թիւէն)

Հանդուցեալը սակայն իր այս ազնիւ ձիրքերով մէկտեղ՝ ունեցաւ նաեւ մարդկօրէն իր թերութիւնները։ Գործեց այնքան մեծ սխալ մը՝ որ երբեք պիտի չկրնայ հաշտուիլ իր բարեգործ մարդու մեծ անունին հետ։

Հակառակ իր վաթսուն տարիներուն, երկրորդ անգամ ամուսնացաւ տասնուչորս տարեկան աղջկան մը հետ, — մինչ ասկէ տարեց աղջիկներ ունէր ինքը արդէն, — որ առողջութեամբ, թարմութեամբ եւ ուրիշ կատարելութիւններովը՝ գեղեցկութեան զօդարիկ հրաշալիք մը ըլլալով, տխուր հակապատկեր մը կը կազմէր իրեն հետ, որ քայքայուած, փճացած, լմնցած հեշտասէրի մը խրտուիլակը կ՚ուրուագըծէր ալ։

Իրա՛ւ ատիկը՝ երբեմն ա՛յնքան դըժուարահաճ ու անհնարող՝ ներեց իրեն այս սխալը, իր բազմաթիւ բարեսիրական գործերէն լրացած՝ բայց բնութիւնը՝ այդ անողոք, անկաշառ ու ամենի դատախազը, գործուած ծայրայեղութեանց դէմ, չորս տարին չանցած իր վրէժը լուծեց ծայրագոյն խստութեամբ, ականջի, կուրծքի, սրտի հիւանդութեանց ենթարկելով զայն հետզհետէ եւ վերջապէս թոքատապի եւ

ուղեղատապի գժնդակ ցաւերու մէջ վերջ տալով անոր կեանքին։

Այնքան անակընկալ վրայ հասաւ անհնելի ուղեղատապը որ խեղճ ծերուկը՝ խօսելու կարողութենէն խսպառ զրկուած՝ զգայազուրկ, ուժաթափ ու մղձաւանջային վիճակին մէջ ոչ իսկ ժամանակ ունեցաւ չկրնալ(?) չնորհք կտակ մը ընելու տեղային կարօտելոյ, որոնց վրայ տարիներով դուրգուրացած էր խանդագորով։

Իր փեսաները (մանչ զաւակ չունէր հանգուցեալը) որոնց մէջ Միսիւ Կարապետ Թաշճեան արժանաւորապէս կը ներկայացնէ հանգուցեալին ու անոր քրիստոնէական բարեմասնութիւնները, մատաղներ մորթեցին ու ցորեն բաշխեցին աղքատներու որ այս առթիւ անգամ մըն ալ օրհնեցին հանգուցեալին բարի յիշատակը, իսկ եկեղեցւոյ տուին ծանրագին օծոց մը, կարպետ մը ու գրչագիր մագաղաթեայ մեծադիր Աւետարան մը արծաթապատ, որ արժէքաւոր հնութիւն մը ըլլալ կը թուի եւ զոր նոր չինուելիք եկեղեցւոյն նուիրելու համար մասնաւորապէս ծախու առեր էր բարեյիշատակ հանգուցեալը՝ Օսմանիէ(?) Աղճէ Տաղէն։

Իսկ մնաք՝ հանգուցեալին փեսաներէն ու աղջիկներէն, մանաւանդ Թաշճեան էֆ.էն դեռ չատ բաներ կը սպասենք տեղային վարժարանին ու եկեղեցւոյն համար՝ յանուն հանգուցեալ Վարդանեան Հաճի Յովէ(?) աղային, որ սիրելի անուն մը հետ՝ թողած է իրենց ոչ նուազ սիրելի հարստութիւն ու կարեւոր ամենլիքներ։ Բարեբախտ պիտի համարինք մեզ՝ եթէ հանրօգուտ «Ծաղիկի» այս սուղ էջերուն մէջ կարող ըլլանք ծանուցանել իրենց յիշատակելի բարիքները՝ երբեւ հանգուցեալին ճշմարտապէս արժանաւոր ժառանգներ՝ չնորհաւորելու համար զիրենք ու կրկնելու համար սրտագին՝

«Ցիշատակն արդարոյ օրհնութեամբ եղիցի»։

Տարէնտէ — Մ. Ա. ԹՈՒՐՆԱՆ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԱՐԱՒ-ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԱԼ. — Բրիտանական բանակին Ընդհ. սպարապետ Լորտ Ռօպըրթս՝ Լատսմիթ մէկ ախումբին մէջ ճառախօսելով՝ ըսաւ որ Թրանսվալի պատերազմին առթիւ, անգլիական բանակին չարժման մէջ դրուելու արդի գործողութիւնը ճշմարիտ յաջողութիւն մը եղած է։

Լորտ Ռօպըրթս ըսաւ որ իր զինուորական ասպարէզին մէջ առիթ ունեցած է Պօէրները ուսումնասիրելու։ Անոնցմէ աւելի ազնիւ ժողովրդեան մը երբեք չէ հանդիպած։ Պօէրները կը փափաքին բոլոր Հարաւ-Ափրիկէի տիրել, զոր պէտք չէ որ Անգլիացիք մոռնան։ Բայց աւելցուց նաեւ,

«Գիտենք հիմակ սակայն որ մեզի պատերազմի յաջողութիւն ընող թշնամին մեր կարծածէն չատ աւելի հզօր եւ չատ աւելի բազմաթիւ է, բայց մեր կրած ձախողուածները պէտք չէ որ մեզի յուսահատութիւն պատճառեն։ Այս պատերազմին սկզբնաւորութենէն ի վեր մեր կրած ձախողութիւնները սա արդիւնքը ունեցան որ Անգլիական ազգը ա՛լ աւելի միացաւ։ Պատերազմը պիտի չարունակուի, հետեւանքը ինչ որ ալ ըլլայ։ Մեր կորսնցուցած սպաներն սպացուցին թէ՛ իրենց արժէքն եւ թէ՛ կրակին տակ իրենց ունեցած լաւ ընթացքը։

—Ճեներալ-Հոլլամպի(?) Բրիւիլըս-Վիլզթօս(?) իշխանը նախորդ Գշ. օր Թէբբէրլ յանձնարարելով Տիւրպան մեկնեցաւ։ Իշխանը որ անգլիական բանակին մէջ հազարապետի աստիճան ունի, Լէտիսմիթ կ'երթայ Զօր. Հուայթի բանակին մէջ ծառայելու համար։ Թէբբէրլ նաեւ բաւական մեծկակ թուով սպաներ կը փոխադրէ, որոնք վերջին կռուին մէջ ինկած կամ վիրաւորուած սպաներուն տեղը պիտի անցնին։

Մոլօշին(?) նախարարութիւնը կը յայտարարէ թէ պէտք չէ որ ժողովուրդը յուսայ թէ փոխադրանաւերն Անգլիայէն մինչեւ Գապ կատարելիք ուղեւորութիւնը սովորական չոգենաւերու չափ արագ կատարեն։ «Մօռնինկ Բոսթ» կը կարծէ թէ հազիւ Եշ. օր պիտի կրնան հասնիլ։ «Սթանտըրտ» կ'ըսէ թէ գրեթէ ստոյգ է որ Անգլիա ուրիշ զօրաբանակ մըն ալ պիտի պատրաստէ, թէ որ Պօէրները չարունակեն յառաջ քալել Գապի գաղութին մէջ։

Եւրոպական դիտողութիւններ. — «Կազէթ տը Ֆրանքֆօրթ» Սէնթերասէ հեռագիր մը հրատարակելով կը ծանուցանէ թէ Թրանսվալի ներկայացուցիչը Պ. Լէյտըս հաւատալի էր թէ վերջին պահուն Գերմանիա, Ֆրանսա եւ Ռուսիա պիտի միջամտեն ի նպաստ Պօէրներուն։ «Կազէթ տը Գօլօնեը» իր այս յայտարարութեան Պերլինէն հերքումը մը կ'ընդունի։ Միւս կողմէ «Սթանտարտ»ի թղթակիցն ալ կ'իմանայ թէ Թրանսվալի խնդրոյն միջամտելու համար եղած ջանքերը ապարդիւն եղած են՝ որովհետեւ Գերմանիա միւս պետութիւններուն հետ միանալ մերժած էր։

«Մօրնինկ Բոսթ» Գերմանիոյ այս ձեռնպահութեան վրայ խօսելով կ'ըսէ թէ «Գերմանիոյ ընթացքը, մանաւանդ Վիլհէլմ կայսեր Անգլիա ընելիք ճամբորդութեան նախորդ օրը, չատ կը գնահատուի Մեծն-Բրիտանիոյ մէջ։ Նոյն թերթը կը յուսայ թէ այս այցելութիւնը երկու ազգերու միջեւ մերձաւորութիւն մը յառաջ պիտի բերէ։ Գալով Ռուսիոյ եւ Ֆրանսայի ընթացքին, այդ ինքնին կը հասկցուի, բայց Անգլիա երբեք չպիտի մոռնայ Սպանիոյ թշնամական զիրքը, որ այս վերջին տարիներս ցուցուց՝ Ճիպրալթարի մերձակայքը ամրութիւններ կառուցանելով», կը յարէ պահպանողական թերթը։

Պօէրները պարպած են Գօլէնսօն.—Նոյ. 6ին Էսթքուրդէ ղրկուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ այդ քաղաքը հասած վաւերական լուրի մը համաձայն Պօէրները Գօլէնսօն պարպած են։

Պօէրները կը չարունակեն Լէտիսմիթը ռմբակոծել.—Լէտիսմիթի երկաթուղիի պանդոկին տէր Պ. Պատմար Էսթքուրդ հասնելով կը պատմէ թէ Պօէրները կը չարունակեն Լէտիսմիթը ռմբակոծել։ Պօէրներուն թնդանօթները Անգլիացիներուն թնդանօթներէն լաւագոյն են։ Պ. Պատմարի կարծիքին համաձայն կացութիւնը Լէտիսմիթի մէջ ծանր է։

—Պիւրկտօրբէն Նոյ. 6ի թուականով «Տէյլի Նիւզի» ղրկուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Պօէր մեծ ուժեր Ճէյմսթաուն քաղաքն (Ալիվալ Նորթէն հարաւակողմը) անցած են ու Բէնսթաունի (Պլէօմֆօնթէյնի Իսթ-Լընտընի երկաթուղիի ճամբուն վրայ հաստատուած քաղաք մը, ուր քաչուած է հիմա անգլ. մեծ բանակատը որ Սթօրմպէրկ ծովակողմի մէջ կը գտնուէր առէն առաջ) ուղղութեամբ դէպի հարաւ կը յառաջանան։ Գօլէսպըրկի հարաւակողմի կամուրջը կործանուեցաւ։

—Գօլէնսօյէն «Տէյլի Մէյլի» կը հաղորդեն թէ Պօէրները զրաւեր են Վանզըլդատը(?) որ Գօլէսպէրկի ու Պիւրկտօրբի միջեւ Օրանժի Ազատ Պետութեան սահմանագլխին վրայ կը գտնուի։

«Մուր» չոգենաւը իր մէջ ունենալով Պըլըր զօրավարին սպայակոյտին սպաները, Բէյրթաուն հասաւ։

—Զօրավար Հուայթ թղթատար-աղաւնիներով խմաց տուած է թէ Պօէրները կը չարունակեն Լէտիսմիթը ռմբակոծել, սակայն ո՛ եւ է ծանր վնաս չեն հասուցած։

—1000 անգլ. զօրքեր որոնք նոր հասած էին՝ Գապէն Տիւրպան մեկնեցան։

—Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ ո՛ եւ է լուր չկայ Հարաւ-Ափրիկէէն։ Սակարանին մէջ, Հարաւ-Ափրիկեան հանքային արժէթղթերուն գիները հաստատուն են։ Զրոյց կը չրջի թէ Լորտ Սոլզպէրիի ու Լորտ Լանստաունի միջեւ եղած երկար խորհրդակցութենէ մը ետք՝ չատ կարեւոր հրահանգներ հեռագրուեցան Գապ՝ Զօրավար սըր Րոտվըրս Պըլլըրի։

—Պրիւքսէլէն «Տէմպս»ի կը գրեն. Հոս ալ, ինչպէս բոլոր Եւրոպայի մէջ գրեթէ համակրական չարժում մը յառաջ կ'ուգայ, ո՛չ միայն խօսքով այլ եւ գործով ի նպաստ Պօէրներուն։ Միթինկներ կը գումարուին ուր Պ. Չէմպըրլէյնի գրաւական(?) պերճերութիւններու(?) չէ արժանացած, եւ Գչ. օր «Ալհամպրա»ի մէջ գումարուած միթինկի մը մէջ յաղուած ունկնդիրները կը ծափահարէին Տիկ. Սէվրինի Անգլ. ընչաքաղցութեան դէմ պատրաստած ամբաստանագիրը։

Երկու լրագիրներ մէկը Ֆրանսական լեզուով, միւսը Գերմաներէն՝ հանգանակութիւն մը բացին պէլճիական չարժման զարմանատուն մը ղրկելու Թրանսվալ։

Երկրին ամէն կողմերէն գումարներ կը թափին, հետաքրքրաչարժ կողմը սա է որ նուիրատուներուն մէջ կը գտնուին մեծ թուով վաճառականներ ու պանդոկապետներ, որոնք առատաբար գումարներ կը սատարեն, ի վնաս իրենց՝ յաճախորդներուն մէկ մասին հեռանալովը։ Այս միակ կէտը ցոյց կու տայ թէ մարդիկ ինչ աստիճան զրգռուած են։

—Գերմանական Զանզիպար չոգենաւը, Նոյ. 5ին առանց ճամբորդի Բօռ-Սաիտ հասաւ Զանզիպար մեկնելու համար։ Բօռ-Սաիտէն երեսուն ճամբորդ առաւ, յետոյ ջրանցքէն դուրս ելաւ։ Անգլ. «Ֆիրլէս» թնդանօթակիրը Գերմ. չոգենաւին հետեւելով կը հսկէր վրան։

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ ՈԳԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Լա Հէյէն կը գրեն թէ Պօէրներու Նաթալի մէջ տարած յաղթութիւնները Հոլանտայի մէջ մեծ ոգեւորութիւն առաջ կը բերեն։ Հոլանտացիները միայն իրենց ափրիկեան եղբայրներուն վրայ կը խօսին եւ միայն անոնց վրայ կը մտածեն։ Պատերազմասէր հով մը կ'երեւայ ամէնուր խաղաղ Հոլանտայի վրայ։ Կիները կ'աղօթեն եւ մարդիկ կը վիճաբանին՝ ... Թողելու չափ։ Տղաքը փոքրիկ պատերազմներու վարժութիւններ կ'ընեն եւ կ'ըսուի թէ ոչ ոք կ'ուզէ այդ մանկական խաղերուն մէջ Անգլիան ներկայացնել։

ԶՈՒԻՑԵՐԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ԴԻՐՔԸ.—Զուիցերիոյ գաղափարները բոլորովին փոխուած են Ֆրանսայի նկատմամբ։ Վարչապետականներ եւ մոլեռանդներ իշխանութեամբ որոչած են թէ Ֆրանսան նորագոյն քաղաքակրթութեան չաւղով չքալեր։ Ռուսեւ-Ֆրանսական դաչնակցութիւնն իրենց տեսակ մը անժամանակ կ'երեւայ, միջնադարեան բաղադրութիւն եւ դէպի բարբարոսութիւնը սայթաքում մը։ Այս վայրկենիս մեծ ազգը այն որ կը ներկայացնէ նիւթական մտաւորական եւ բարոյական յառաջդիմութիւնը, Անգլիա է։ Այս պետութիւնը, Զուիցերեան թերթերէն աւելի եռանդուն պաշտպաններ չունի։ Զուիցերիացիներն իրենք ալ փոքրիկ պետութիւն մը կազմեն եւ թէ իրենց արտայայտած գաղափարները (Պօէրներու մասին) զիրենք չրջապատող պետութիւններն ի գործ դընեն, իրենք Գերմանիոյ, Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ համար բերմանալապատառ(?) մը պիտի ըլլային, Աստուած մի արասցէ որ այդ բանը պատահի։ Բայց Զուիցերիացիները «Կազէթ Լոզանի» մէջ Պօէրներու դէմ կը յարձակին եւ կ'ըսեն որ պէտք է որ այդ ժողովուրդն ոչնչանայ որչափ «անոր սահմանադրութիւնը մոլեկան է։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿԱՐԾԻՔԸ ԵՒ ՊՕԷՐՆԵՐԸ.—Ռուսաստանի մէջ մեծ չարժում մը տեղի կ'ունենայ ի նպաստ Պօէրներուն։ Սէն-Բեդերսպուրկի եւ Մոսկուայի համալսարաններուն մէջ, ուսանողութեան ընդարձակ ցանկեր կը պատրաստուին հանգանակութեան։ Գերմանիոյ մէջ բազմաթիւ միթինկներ կը սարքուին պատերազմին եւ անգլիական յաւակնութեանց դէմ բողոքելու համար։ Իտալիոյ մէջ կամաւորներու գունդ մը կը պատրաստուի։ Պէլճիքան դեռ կը վարանի։ Զուիցերիոյ մասին փարը պիտի խօսինք։ Մէկ խօսքով, եթէ կարելի ըլլար գործնական ճամբով մը Թրանսվալ երթալ, հազարաւոր կամաւորներ արդէն մեկնած պիտի ըլլային եւ Անգլիա գործ պիտի ունենար ո՛չ միայն Պօէրներուն հետ, այլ եւ բոլոր անոնց հետ որոնք սիրտ մը ունին եւ պատրաստ են ազնիւ դատի մը համար արիւննին թափելու։

ՊՕԷՐ-ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ ՑՈՅՑ ՓԱՐԻԶ.—Շաբաթ իրիկուն ժամը 5էն մինչեւ 7ը երկու Պօէր եւ երկու Հոլանտացի իրենց ազգային դրօշակներով Բարիզի Լատինական(?) Թաղին հռչակաւոր ծառուղիին վրայ (Bd. St. Michel) ցոյցեր րրին, ծառուղին բոլոր սրճարաններու առջեւ կանգնելով։ 10-12 սրճարան փոխեցին, եղաւ ժամանակ մը որ 400-500 հոգի անոնց գլուխը խռնուեցաւ, անօգուտ է աւելցնել թէ բոլոր ներկայ եղողները համակիր էին ցուցարարներուն եւ իրենք ալ կը մասնակցէին անոնց։

ՓԻԼԻՊՊԵԱՆ ԿՂԶԻՆԵՐԸ.—Ժամանակէ մը ի վեր այլեւս Փիլիպպեան կղզիներուն վրայ չի խօսուիր։ Այդ կը նշանակէ թէ խնդիրը կարգադրուած է։ Ո՛չ երբեք, Ամերիկացիները գլուխ ծռեցին իրենց հետ եղած դաշնագրութեան առջեւ, եւ այժմ կը պահանջեն որ իրենց զօրքերէն գերի բռնուածներն ետ վերադարձնեն, ինչպէս խոստացուած է դաշնագրութեան մէջ։ Ամերիկացիները կ'ուզեն վերջացնել խնդիրը, բայց չգիտեն թէ ինչպէս ընեն։ Դժուարութիւնները մեծ են եւ զօրաց ոգեւորութիւնը չատ պակաս է։ Ասոնք պատճառներ են, բայց ամենալաւ պատճառն այն է որ Անգլիացիք բոլոր հեռագրական թելերու տէրն ըլլալով, այժմ ուրիշ տեղ զբաղած են, եւ մեծ չահ ունենալով Ամերիկացոց ուշադրութիւնը Փիլիպպեաններու վրայէն ուրիշ կողմ դարձնելու, այլ եւս չեն ուզեր այդ խնդրոյն վրայ տեղեկութիւններ տալ։ Պէտք է որ Ամերիկացիներուն ձեռքն ազատ ըլլայ Անգլիոյ օգնելու համար, եթէ Հարաւ-Ափրիկեան պատերազմին առթիւ մէկ կամ աւելի եւրոպական պետութիւն անկէ բացատրութիւն պահանջէ։ Ասիկա տարօրինակ կ'երեւայ, բայց ինչպէս կ'ուզէք որ Անգլիան մոռնայ ուրիշներն իրեն համար պատերազմիլ տալու հաճելի սովորութիւնը։

ՍԱՄՕԱ ԿՂԶԻՆԵՐԸ.—Համպուրկէն կը հեռագրեն թէ նոյն քաղքի առեւտրական ընկերակը հեռագիր մը ուղղեց Վիլհէլմ կայսեր, Սամօա կղզիները Գերմանիոյ թողուլուն առթիւ։ Այս հեռագրին ի պատասխան Կայսրը իր մեծ ուրախութիւնը յայտնեց Առեւտրական ընկերակին։ Կայսրը ըսաւ թէ գաղթային ստացուածքներուն չատնալուն համար՝ իր ըրած ջանքերուն նկատմամբ Համպուրկի Առեւտրական ընկերակին յայտնած երախտագիտութիւնը իրեն թոյլ կու տայ հաւատալու թէ Գերմանիոյ այս յաջողութիւնը ամբողջ երկրին մէջ պիտի գնահատուի։

Լրագիրները նպաստաւոր կերպով կը խօսին Սամօա կղզիներուն նկատմամբ՝ Գերմանիոյ եւ Անգլիոյ մէջ կնքուած դաչնագրին մասին։

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ.—Երեսփոխանական ժողովը կը չարունակէ վիճաբանիլ Մօրաւիոյ մէկ քանի քաղաքներուն մէջ վերջերս պատահած անկարգութիւններու մասին։ Ներքին գործերու նախարար Տքթ. Բէօրպէր խօսք առաւ արդարացնելու համար կառավարութեան բռնած զիրքն ու միջոցները։ Երեսփոխան Զէհէրը նախարարին բանախօսութիւնն ընդմիջելով բողոքեցին։ Զէհէրուն չարունակական ընդմիջումները մեծ աղմուկ յառաջ բերին, որով նախագահը ստիպուեցաւ նիստը տասը վարկեան դադրեցնել։ Նիստը վերաբացուելէն ետք՝ ներքին գործերու նախարարը կրցաւ իր բանախօսութիւնը աւարտել։ Ցառաջիկայ նիստը Գչ. (վաղը) պիտի գումարուի։

ԱԼԶԱՍ-ԼՈՐԵՆՑԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՐՁԱՆ.—Այս վայրկենիս չատ կ'զբաղին արձան մը կանգնել այն Ալզաս-Լորենցիներու որոնք 1870-71 պատերազմին մէջ եւ կամ Ֆրանսական գաղութները չէնցուցին, երբ Ալզաս եւ Լօրէն գաւառները Գերմանական կայսրութեան հետ միացուցին։ Այդ նպատակաւ, մասնախումբ մը կազմուելու վրայ է, թէպէտ խորհուրդը բոլորովին վերջնական հանգամանք չունի, սակայն ամէն տեղերէ նուիրատուութիւններ կը հասնին։ Կ'երեւայ թէ արձանին տեղն որոչուած է եւ արձանագործն ալ յայտնի։ «Էնվալիտ»ի պալատին առջեւ՝ Վօպանի(?) հրապարակին վրայ պիտի բարձրանայ այդ ...(?), նուիրատուութիւնները պիտի դրուին, երբ գումարը 200 հազար ֆրի հասնի։ Հաւանական է թէ Ֆրանսայի մեծամեծ եւ աչխարհահռչակ քանդակագործներէն մէկը Պէրթօլտի, որ բնիկ Ալզաս-Լորենցի է, այդ արձանի չինութիւնը յանձն առնէ, արդէն մասնախումբին անդամ ընտրուած է մեծամասնութեամբ ձայնով։

ՍԻՍԻՄՈՒՏՔ, ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍՏ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.—Պաչտօնեան թերթերէն եկած լուրերուն նայելով, անզգուչութիւն է առեւտրական լուրջ գործի ձեռնարկել Պուլկարիոյ, ինչպէս նաեւ Սերպիոյ մէջ։ Այս վերջին երկրի մէջ նկեմտաական(?) դրութիւնը չատ ողբալի է։ Նախկին Միլան թագաւորը եւ իր կուսակիցներն ազգին վերջին լումաները գերմանական զրամատան մը մէջ կը դնեն։ Բայց իրենց իշխանութիւնը չատ չափաւորուած է. կարելի է ապահով ըլլալ թէ Սերպերը յետոյ բաւարարապէս պիտի բողոքեն իրենց դրամին այդպէս գործածուած ըլլալուն համար։ Պուլկարիոյ մէջ անստորակոյս(?) դրութիւնը լաւագոյն է. սակայն գանձատան չուարած վիճակը գործերը զլւսադրելու(?) պնութիւնը չունի։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը Ուր., միջօրէէն ետք, Կայս. Պալատ գնաց։

—Պատր. Փոխանորդ Սրբազանը՝ հիւրամեծար Տ. Մատթէոս Վ. Աճէմեանի հետ Շբ. օր Ցունաց Պատրիարքարանն ու Պուլկարներու Էկզարքին գնաց՝ Ն. Սրբազնութեան կողմէ չնորհակալութիւն յայտնելու որ իրենց ներկայացուցիչներով մասնակցած էին Աչըգեան Ս.ի յուղարկաւորութեան հանդէսին։ Միհրան Զաքարեան էֆ. ալ, նոյն նպատակաւ, այցելութիւն տուաւ Հայ-Բողոքականներու Ազգապետին։

ԹԱՂԵՐԷՆ

Երէկ, ինչպէս ծանուցած էինք, Երուսաղէմի Պատր. Փոխանորդ Գեր. Տ. Գէորգ Եպ. Երէցեան, Կէտիկ-Բաչայի եկեղեցւոյն մէջ ի հանդէս հոգւոյ բարեյիշատակ Տ. Սրբէն(?) քհնյ. Տէր Ցովսէփեանի Ս. Պատարագ մատուց եւ «Եթէ ոչ հատն ցորենոյ անկեալ մեռանիցի, միայն ինքն կեայ» բնաբանով գեղեցիկ քարոզ մը խօսեցաւ։ Ս. Պատարագիչը այս առթիւ վեր հանեց հանգուցեալ Տ. Հօր արդիւնաչատ կեանքը որու վրայ ընդարձակ գրուած է «Ծաղիկ»ի նախորդ թիւերէն մէկուն մէջ։ Ճաչու Աւետարանը կարդաց Արաբկերի առաջնորդ Տ. Մուչեղ Վ.։

Շնորհիւ Թաղ. Խորհրդի հոգածութեան, եկեղեցին չատ բարեզարդուած է, մանաւանդ եկեղեցական երգեցողութիւնը չատ ներդաչնակ։ Եկեղեցականները բարեպաշտ ազգեցութեան տակ կը մնեն(?)։

—Կը լսենք թէ ծանօթ ակադեմականը(?)՝ Էքսէրճեան Պօղոս Էֆ. եւս գումար մը կը պահանջէ եղեր նորոգ հանգուցեալ Աչըգեան Տ. Խորէն Սրբազանէն որ անձկութեան օրերու մէջ Էքսէրճեան էֆ.էն փոխառութիւն ընել պարտաւորուած է, Մագրիպեղի(?) տանը չինութեան առթիւ։

ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ

Արմաչէն կը գրեն 30 Հոկտ. թուականով.—

Նախկին վանահայր Տ. Խորէն Աչըգեան Սրբազանի հոգոյն՝ վաղը յառաւել Պատարագ եւ հոգեհանգիստ կատարելու համար՝ կարեւոր պատրաստութիւններ կը տեսնուին։ Երբ մահագոյժ-հեռագիրը Ազգ. Պատրիարքարանէն՝ Վանքը հասաւ, թէ՛ փոխ-վանահայր Տ. Եղիշէ Սրբազան Դուրեան, եւ թէ՛ հին ու նոր միաբան վարդապետները, ու գրեթէ Վանքէն դուրս Արմաչցիները՝ խորին ու մեծ վչտով համակուեր են։

—Նոյնպէս, Տ. Խորէն Ս. Աչըգեանի մահուան գոյժը՝ խոր տպաւորութիւն գործած է Էտիրնէի Առաջն. Տեղապահ՝ Տ. Պօղոս Ծ. Վ. Խոլասեանի վրայ, որ 1862ին Մայր-եկեղեցւոյ մէջ օծակիցն էր Հանգուցեալին, եւ որ՝ կաթողիկոսական վերջին ընտրութեան ժամանակ ալ, երբ Էջմիածին գնաց Ն. Գերապատուութիւնը՝ ի դիմաց Պրուսայի Առաջնորդութեան, իր քուէն Տ. Խորէն Ս. Աչըգեանին անունին տալու վարանոտութիւնը չէր ունեցած։

«ՄԱՍԻՍ» ԿՐՕՆԱԹԵՐԹ

Կը լսենք թէ «Մասիս» լրագիրը կրօնաթերթի վերածել տալ կ'ուզէ եղեր Ս. Պատրիարք Հայրը։ Թերթին անօրէնութիւնը կամ գործակալութիւնը՝ Տէօքմէճեան Մարտիրոս Էֆէնտիին պիտի յանձնուի։

«Մասիս»ի այս ձեւով հրատարակութեան համար ո՛չ միայն Նորին Ամենապատուութիւնը պիտի աչխատակցի եղեր գրութեամբ եւ խորհրդով, այլեւ պիտի աչխատակցին Արմաչական յօդուածագիրներ ալ։

Այս առթիւ Պատրիարքական չըքաբերական մ'ալ պիտի ուղղուի, կ'ըսեն, գաւառներու Առաջնորդարաններուն որ դիւրութիւններ ընձեռեն՝ ամենուրեք այն կրօնաթերթին ծաւալման համար։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ ՆՈՐԸՆՏԱՑՈՒՆԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ

Սամաթիոյ մէջ այժմէութիւնն է քահանայական ընտրութեանց խնդիրը։ Այս թաղի քահանաներու թիւը հետզհետէ պակսելով իննի իջած է հիմա, որոնց երկուքը՝ չատ ծեր եւ զառամեալ, երկուքն ալ՝ Տ. Արշակ եւ Տ. Անանիա քահանաները՝ դժուարաբուժելի հիւանդութեան մը մատնուած ըլլալնուն, արդի պաշտօնավարող քահանաները՝ կը մնան հինգ հոգի։ Ասոնք երեք եկեղեցիներու վրայ պիտի բաժնուին, այն է Սամաթիոյ Ս. Գէորգ, Նարլը-գաբուի Ս. Յովհաննէս, եւ Եէնի-Մահալլէ թաղին՝ Ս. Յակոբ եկեղեցիներուն վրայ։ Այս պատճառաւ անցեալ չաբաթու երեք ընծայացուներ պատրաստուած էին։ Երեքին ալ ձեռնադրութիւնը կազմ ու պատրաստ էր. սակայն վերջին պահուն անոնցմէ մէկը դասալիք եղած է, չենք գիտեր ինչ պատճառաւ։

Երբ Սամաթիոյ թաղային տարեգրութիւնները պրպտենք, գրեթէ անսպառ նիւթեր ու չատ յիշատակներ կրնանք գտնել, զի Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցին եղած է՝ գաղթական Հայ-նահապետներու պատրիարքանիստ առաջին եկեղեցին, ինչպէս որ յայտնի է ընթերցողներուն։

Չորս հինգ դար առաջ այդ հոյակապ եկեղեցւոյն մէջ միեւնոյն ժամանակ պաչտօնավարող քահանաներու համագումարը՝ մինչեւ ո՛ւր կը հասնէր արդեօք։ Սա չափը կրնանք յիչել թէ գրեթէ երկու դար առաջ Սամաթիոյ քահանաներու թիւը՝ 72-74ի յանգած էր։

Տակաւին անցեալ դարուն մէջ տեղը այդ եկեղեցականներու գումարը 66 ըլլալուն հաւաստիքն ալ ունինք՝ անոնց մէկ խրատունքի բաչխման ցուցակէն ստուգելով, որ կը գտնուի արդի ուսադրեց(?) Շահպազեան Տ. Յովհաննէս Աւագ-քահանայի քովը։

Հին ատենները Սամաթիոյ յարակից թաղերուն մէջ ուրիշ եկեղեցիներ չըլլա-

լով, այլ կերպարանած էին ժողովուրդն ալ, քահանաներն ալ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյն մէջ։ Եւ այդ ժամանակէն մնացած հաշուեցուցակէ մը կը տեսնենք որ ընդունուն այսչափ դրչ.ի գումար մը 66 քահանաներու վրայ հաւասարապէս բաշխուելէ ետք՝ 20 փր. ալ աւելցեր եւ գանձանակին մէջ նետեր են կրկին՝ խբրեւ պէյէթեբէ։

Իսկ 1852ին, Սամաթիոյ ընդհանուր քահանաներու թիւը կը հասնէր մինչեւ 92, որոնց Աւագերէցն էր ձկնավաճառ Նիկոթ աղայի որդին Տ. Յովհաննէս քհնյ. Նիկոթեան։ Այս առթիւ ուրիշ գիտելիքներ, վաղուան կրօն. ժողովի նիստէն ետքը։

ԱՊՐՕ

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» 4 ՏԱՐԵԿԱՆ

Կ. Պոլսոյ Հայ լրագրութեան աւագ ներկայացուցիչներէն մեր յարգոյ պաշտօնակից «Բիւզանդիոն» օրաթերթն այսօր կը թեւակոխէ իր Դ. տարին։ «Բիւզանդիոն» երեք տարիներ բոլորելով Հայ լրագրութեան մէջ կարեւոր դիրք մը գրաւեց, շատ մը ընկերական օգտաշատ խնդիրներ ծեծեց որոնց մէջ այժմէականութիւնն ունեցողն է Ամուսնալուծման խնդիրը։ Նաեւ Ազգ. Հիւանդանոցի բարեկարգութեան մասին ըրած ջանքն անմոռանալի է։

«Բիւզանդիոն» իր պարունակութիւնը միշտ թարմ, նոր ու շահեկան տարրերով օժտելու, զարգարելու հոգը չխնայել եւ այսպէս շարունակելն ալ կը յուսանք։

Յաջողութիւն յարատեւութիւն ու երկար կեանք կըմաղթենք։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Ուլայի Բ. սահմանը տրուեցաւ Երզրումի կուսակալութեան օգնական Իպրահիմ Սէլիմ էֆ.ի. նոյն սահմանը՝ Սելանիկի երեւելիներէն Հըֆզի պէյի։

Բ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան՝ Կայս Բաղ. վարժարանի անօրէն Րէճաի պէյի։ Գ. կարգի Մէճիտիէ՝ նոյն վարժարանի անօրէնի օգնական Ալի Նազիմա պէյի եւ նոյն վարժարանի Բարոյախօսութեան ուսուցիչ Սալիհ պէյի։ Դ. կարգի Մէճիտիէ՝ նոյն վարժարանի կրօնուսույց Իսմայիլ Հագգը էֆ.ի, պատմարան Ազմի պէյի, ընդհ. հաշուակալ Վահիի պէյի եւ օգնականին Ալի Րիզա էֆ.ի, Բնիթաբանութեան ուսուցիչ Նշան էֆ.ի եւ Ալճէպրայի ուսուցիչ Նուսուհեան էֆ.ի

ՄՆՆԵԼԻՔ Ի ՊՈԼԻՍ.— Հայրէչխասանի Նէկիւը 1900ի Ցուցահանդէսին այցելելու համար Սուէզի ճամբով Մայրաքաղաքս պիտի գայ, Վեհ. Սուլթանին այցելութիւն տալու, ուսկից ալ Բէթէրսպուրկ երթալով Մայիսի կիսուն Բարիզ պիտի երթայ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ամերիկեան դեսպան Շթրաուս եւ Պուլկարիոյ Օսմ. Գոմիսէր Նեճիպ էֆ. Մէհմէտ Շր. օր Բ. Դուռ երթալով, Մեծ-Եպարքոսին հետ տեսակցեցան։

ՄԱՏՐԻՏԻ օսմ. դեսպան Հանգուցեալ Րէճիպ փաշայի մարմինը Պոլիս փոխադրելու համար կայսրան կրտուեր է, որուն զինուորական պատիւներ մատուցուեր է։ Խուռն բազմութիւն մը ներկայ գտնուեր է, ուր կը նշմարուէր սպանիոյ քաղաքային եւ զինուորական բարձր պաշտօնատարներ։

ԻԶՄԻՐԻ ՄԱՔՍԱՏՈՒՆԸ. — Ինչպէս արդէն գրած էինք անկէ առաջ, Կայս. հրամանով Իզմիրի մաքսատուն եկած ապրանքներուն վրայ 100ին 3 յաւելուածական մաքս պիտի առնուէր։ Արդ Մեծ-Պետութեանց Իզմիրի հիւպատոսները իրենց դեսպանատուններէն առած հրահանգին վրայ, խորհրդակցութիւն մը կատարելով ու եզրակացութեան յանգեցան թէ այդ յաւելուածական մաքսը ո եւ է օգուտ չկրնար ընծայել գետնաշարժի արկածեալներուն համար, որոնք անհաշուելի վնասներու ենթարկուած են։ Իզմիրի օտար հիւպատոսները այս որոշումը տեղեկագրով մը իրենց դեսպանատուններուն պիտի հաղորդեն։

ՊԱՍՐԱՅԻ կուսակալութենէն արմաւի եւ կարագի արտածումը արգիլուած էր, տեղւոյն չահագէտներուն աչքը չի բանալու համար։ Պաղտատի վաճառականները այս որոշման դէմ բողոքելու տարապայմանութիւններով հեռագիր մը ուղղած էին Պոլսոյ Առեւտրական Սենեկին, որ ինքն ալ իր կարգին խնդիրը ներկայած էր Առեւտրական Նախարարութեան։ Այս վերջինս Առեւտրական Սենեկին հաղորդած է նախարարներու բարձր. Խորհրդին մէկ որոշումը, որ կը յայտնէ թէ գրուած արգելքը Պաղտատի շրջականներուն արտածուած արմաւներին համար ալ ըլլալուն՝ այդ որոշումը թէ վաճառականներուն եւ թէ վաճառականական տպաւորութեան մեծապէս կը վնասէ։ Հետեւաբար հրամայուեցաւ Պաղտատի կուսակալութեան այդ արգելքը բառնալ, եւ ապագային ալ նմանօրինակ անօրինութիւն մը չընել՝ առանց Կայս. Իրատէի։

ԽԱՀՈՒԻԻ գինը Եւրոպայի մէջ նորէն բարձրացեր է։

ԲԱՄՊԱԿԻ գինը, Նիւ-Եորքէն եկած լուրերուն համաձայն, թեթեւ անկում մը կրեր է։

ՍՊԱՐԱՊԵՏ Րիզա փաշա որ մէկ քանի օրէ ի վեր անհանգիստ էր, ապաքինած ըլլալով՝ Շր. օր կրցաւ իր պաշտօնատեղին երթալ։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ վարչութեան անդամ Ֆրանսական պատուիրակ Պ. Լաստ Ուր. օր Կայս. Պալատ երթալով Ա. Քարտուղար Թահսին պէյի հետ տեսակցութիւն մը ունեցաւ։ Պ. Ֆիցկէրալտ Լաստ խնդրեց Թահսին պէյէ Վեհ. Սուլթանին հաղորդել իր Հնդկաստանի նախարար անուանումը եւ մօտերս մեկնումը մայրաքաղաքէս։

ԿՐՕՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.—Իզմիրի մէջ երկու հրեայ աղջիկ խոլամութիւն ընդուներ են։

ԾՈՎԱԿԱԼ Աքրիւթով Շր. օր ռուսական շոգենաւով մայրաքաղաքէս Օտեսա մեկնեցաւ, ուրկից Ս. Բեթերսպուրկ պիտի երթայ։

ԻԶՄԻՐԻ ապահովագրական ընկերութիւնները անցած տարուան յունուարի սկիզբէն մինչեւ հիմա, այսինքն տասն ամսուան մէջ, 43,542 անգլ. ոսկիի գումար մը վնասած են։ Նախորդ տարուանը 32,651 ոսկիի կը հասնի։

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքը Ուր. օր Դատական Նախարար Ապտուրրահման փաշայի բնակարանն երթալով տեսակցութիւն մը ունեցաւ։

ԿԻՍՈՒԽԱԾ ՓՈՒԼ. — Թղթատարական վերատեսչութեան ճիտուէէն նամակ մը եկած է, որուն վրայ երկուքնոց փուլին կէսը փակցուած էր, որովհետեւ ճիտուէի թղթատան մէջ 20 եւ 40 փարանոց փուլերը սպառած ըլլալով այդ միջոցին դիմած էին։ Արդ Թղթատարական վերատեսչութիւնը բոլոր նահանգներու թղթատուններու ուղղուած շրջաբերականով մը խստիւ կը պատուիրէ որ փուլերը կիսելը օրէնքի հակառակ է. հարկ է որ ամէն թղթատուն բաւականաչափ փուլ ունենայ իր տրամադրութեան տակ։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Սերպ կառավարութիւնը «Սպիտակ Արծիւ» պատուանշանին Ա. կարգը շնորհեց Յունաց Պատրիարքին։

ՓԱԽՑՈՒԱԾ ԾԽԱԽՈՏ.— Պերկամայի մէջ անցած շաբթու Ռէժիի դէտերը մաքսախուսերու հետ կռուի բռնուելով յաջողեր են 323 քիլօ ծխախոտ եւ անոնց երեք ձիերը գրաւել։ Կռուի պահուն Ռէժիի դէտ մը թեթեւապէս վիրաւորուեր է։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐ.—Ուր. օր 528 իսլամ եւ 144 հրեայ գաղթականներ Ռումանիայէն հոս հասան եւ երկաթուղիով Էնկիւրի ղրկուեցան ուր, բնակութիւն պիտի հաստատեն։

ՁԵՌՆՀԱՍ Իշխանութեանց հրաման տրուեցաւ որ Միջագետքի մէջ գտնուող թափառիկ ցեղերուն հաստատ բնակութիւն մը որոշեն։

ՀՐԵՇ ՄԱՅՐ ՄԸ.—Սօֆի անուն նօտարի աղջիկ մը անցեալ տարի Բերա, բժիշկի մը քով սպասուհի եղած ատեն, Խրիսթօ անուն մէկին ալ նոյն տան մէջ սպասաւոր էր։ Մնացեալը կռահել դիւրին է։ Գէշը այն է որ Սօֆի՝ յղի մնալով, Խրիսթօ վեց ամիս ետքը անյայտ կ'ըլլայ եւ Տ.քթ.ն ալ Սօֆին կը ճամբէ։ Սօֆի կը յաջողի Քէնէր-Պաղչէի մէջ Մաքրիի տան մը մտնել։ Ննջարկութենէն մէկ երկու օր ետքը, օր մը տանը մէս մինակ ըլլալուն՝ խեղճն սոյն Մեզերուն՝ իր նորածինը խանձարուրներուն մէջ կը պլլէ, անանկ որ հեզ մանկիկը շունչ չի կրնար առնել, եւ պատուհանէն վար կը նետէ։ Անկման սաստկութենէն պզտիկին թօքը փրթելով, բերնէն արիւն կը պոռթկայ ու կը մեռնի։ Ոստիկանութիւնը այս մանկիկին դիակը վեց ժամ ետքը կը գտնէ, խեղճ մայրը քննութեան ձեռնարկեց, եւ ձերբակալեց Սօֆին։ Այս հրէշ կինը, թէեւ պահ մը ուրացաւ իր գործած քստմնելի ոճիրը, բայց վերջէն ամէն ինչ խոստովանելուն, առժամապէս Արդարութեան յանձնուեցաւ։

ՀԱՍՏԱՏԱՄԻՏ ՍԻՐԱՀԱՐ ՄԸ. — Սթրումճայի Սալար գիւղէն Սթէֆան Տիմօ կը սիրահարի նոյն գիւղէն Լաղարիի աղջկան՝ Քաթոյի։ Կ'երեւի թէ Սթէֆան իր սէրը յայտնելու ամէնէն կարուկ ձեւը կը համարէ աղջիկը լեռը հանել ու հոն գործնական հանգամանք մը տալ իր . . . յայտարարութեան։ Սակայն աղջկան հօր բողոքին վրայ, ոստիկանութիւնը կը ձերբակալէ Սթէֆանը եւ առանց մեղմացուցիչ պարագայ նկատելու կրակոտ սիրահարին զգացումները, երեք տարուան բանտարկութեան կը դատապարտէ զայն։ Բայց կ'երեւի թէ այդ բանտարկութեան տեւողութիւնն ալ իր զգացումներուն թափը չի կրնար մեղմել, որովհետեւ Սթէֆան բանտէն ելլելուն պէս՝ առաջին գործը կ'ըլլայ դարձեալ Քաթօն գտնել ու զայն . . . լեռը փախցնել։ Այս անգամ սակայն աղջկան հայրը ու եղբայրը իրենց աներեւ ու յամառ փնտռտուքէն ազատելու համար իրենք անձամբ խուզարկութեան կ'ելլեն ու լեռան մը գլուխը կ'սպաննեն զայն։ Մարդասպանները՝ իրենց գործած ոճրին հետքը ջնջելու համար՝ մեռելին մարմինը թէեւ կրակուռի մէջ կը նետեն, բայց ոստիկանութիւնը գործը իմանալով կը յաջողի հայրն ու որդին ձեռք անցունել։

ԽԱՐԵՐԱՅՈՒԹԻՒՆ.— Ղալաթիոյ մէջ ժամացոյցի վաճառական Միհրան՝ նախորդ օր Մեծ Շուկայ երթալով ժամացոյցի վաճառական Թօքաեան Յովսէփէն եւ ոսկերիչ Վարդան Սարըեան եւ Խաչիկ Մաքուլեանի վաճառատուններէն 100 լիրայի ապրանք կ'առնէ, յաճախորդի ցուցնելու նպատակաւ։ Բայց բաւական ժամանակ վերջը, Միհրան երեւան չելլելուն՝ վերոյիշեալները իրար կ'անցնին եւ ոստիկանութեան կը դիմեն, որ խարխափ փնտռելու կ'ելլէ։ Զարմանալի է որ ոսկերիչները, որ չխաբուելու մասին նախանձախնդիր ունենին, 100 ոսկիի ապրանք հաւատացեր են, երբ 100 փր. հրնչուն դրամ իրարու չհաւատալը իրենց մէջ սկզբունքի կարգ անցած է։ Մանաւանդ որ նմանօրինակ դէպքեր քանի մը անգամ ալ կրկնուած են արդէն։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ԱՐԿԱԾ.—Շր. օր Թրամուէյի կառք մը, Բերա, չիտակ ճամբան Քիւչիւքեան դեղարանին առջեւ, 12 տարեկան յոյն տղայ մը կոխոտեց, որ խեղճն նոյն դեղարանը փոխադրուեցաւ։ Տղուն կեանքը վտանգի մէջ է։ Կառապանը թէեւ փախաւ, բայց ձերբակալուեցաւ։

ՔՍԱԿԱՀԱՏ. — Տիմիդրի անուն յոյն քսակահատ մը անցած օր Թիւնէլի մօտ յոյն վաճառականի մը դրամապանակը չորթեց, բայց քիչ ետքը օձիքը ձեռք տուաւ։

ԾՈՎԸ ԻՆԿԱԾ.—Ուրբ. գիշեր Անատոլուի երկաթուղիներու ընկերութեան դրասենեակէն Ֆրանսահպատակ Հայտար-փաշայէն վերադարձին՝ կամուրջէն ելլելու պահուն՝ հաւասարակշռութիւնը կորսնցնելով, ծովը ինկաւ, բայց անմիջական օգնութիւններ կրցին զայն ազատել։

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆ ՄԸ.—Մէկ քանի օրէ ի վեր Մեծ-Շուկային մէջ տարօրինակ երեւոյթով մարդ մը կը տեսնուի։ Այս մարդը 25 տարու կ'երեւայ, միջահասակ, գլուխն մօրուքով քարձ (քէօսէ), ձերմակ ֆէս հագած, կարմիր գգակին կանաչ փաթթած, վերջապէս կոչուելու արժանի ոսկեզրուագ եւ ոսկեթել կարմիր զոյն վերարկու մը անցուցած կանակը։ Այս միջնադարեան հագուստ կրող մարդը մուրացկանութիւն կ'ընէ։ Եւ որպէս զի ուշադրութիւն գրաւէ՝ ձեռքը գտնուած բազմաթիւ տետրակները կիներուն կ'երկնցնէ, որով խոկոյն բազմութիւն մը կը խռնուի վարպետորդի մուրացկանին մօտ։ Հետաքրքիրները կը հրաւիրուին Մեծ-Շուկայ, ուր ամէն օր կրնան այդ արտասովոր մուրացկանը տեսնել։

ՀՆԴԿԱԽՏ.—Պասրայի մէջ հնդկախտի դէպք չկայ։ Ամարայի մէջ մէկ քանի դէպք պատահեր են։

ՈՂՈՂՈՒՄ.— Մատէնի կառավարչութենէն Տիարպէքիրի կուսակալութեան հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Սեպտ. 28ին տեղացող հեղեղամման անձրեւներուն պատճառաւ գետերը յորդելով այն միջոցին գետեզերքը լաթ լուացող Պետրոս Մարտօեան ջուրերուն հոսանքէն քշուելով խեղդուեր է եւ օր մը վերջ դիակը գտնուելով տեղւոյն Հայ եկեղեցիին յանձնուեր է։ Նոյնպէս հեղեղները քշեր տարեր են քանի չափ տուներ եւ հինգ տասը պարտէզներ ալ ծառերովը միասին բարձրացեր են։ Գիւղին մէջ գտնուած միակ աղբիւրին ալ քարերը փլելով աղբիւրը կործաներ է, որով գեղը ջուրի ալ կարօտ վիճակի մը մատնուած է։

ՏԵՂԱՏԱՐԱՓԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ. — Շր. գիշեր մայրաքաղաքիս մէջ տեղացած յորդահոս անձրեւները խարխուլ տուներու պատերու բաւական վնաս հասուցեր են Բաքալ-Քէօյիւզի, Տօլապ-տէրէյի, Գասըմ-փաշայի մէջ եւ ուրիշ կողմեր։

ԳԵՏՆԱՇԱՐԺ.—Հոկտ. 28ին Պալաթճըգի, Տէյիրմէնճիքի եւ Մուրատլըի մէջ առաւօտեան ժամը 11ին միջոցները բաւական սաստիկ ցնցում մը զգացուեր է։

—Հոկտ. 13ին նոյնպէս Կիպրոսի մէջ բաւական բուռն ցնցում մը զգացուեր է։

—Հոկտ. 16ին Մալաթիոյ մէջ ժամը՝ 8ը քառորդ անցած արեւելքէն արեւմուտք՝ թեթեւ ցնցում մը զգացուեր է։

Այղընի գետնաշարժէն արկածեալներուն համար 55 վակոն առաղձ եւ 155 գործաւոր ղրկուեցաւ։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 11 Նոյ.

Ֆրանսական Ռանթ		100 20
Օսմ. Ռէժի	»	296 —
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	Ֆր.	22 02
Րումէլի երկաթուղի	Ֆր.	113 50
Իտալական Ռանթ	»	93 22
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	553 —
Սպանիական Արտաքին	»	65 70
Թրանսվաալ		74 75

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ, 11 Նոյ.—Անգլ. զօրագունդերու ընդհ. հրամանատար Զօր. Պըլլըր Նոյ. 10 թուականով կը հեռագրէ թէ Ջոկատ մը Օրանժ գետէն մեկնեցաւ հետախուզութիւն մը ընելու համար եւ ընդհարում մը ունեցաւ Պօէրներուն հետ, Պէշմանէն չորս մղոն անդին, որ Օրանժ գետին հարաւակողմի համանուն երկաթուղիի գծին կայարանն է։ Այս ջոկատին հրամանատար գնդապետ Քէզք Ֆալքօնըր սպաննուեր է։ Երեք տեղակալ ու երկու հոգի վիրաւորուեր են։

—Զօր. Պըլըրէ Նոյ. 6 թուականով Քէմպըլէյէն հասած հեռագրի մը համաձայն, Պօէրները երկու բնիկ սպաններ են։ Քէմպըլէյի հարաւակողմը գտնուող ջրամբարները պաշտպանող պահակները Նոյ. 4էն ի վեր մէջտեղ չկան։ Կը կարծուի թէ Պօէրները գերի բռնած են զանոնք։ Կացութիւնը Քէմպըլէյի մէջ անփոփոխ է։

—Պաշտօնական հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ Պօէրները Քէմպըլէյի հրամանատարը անձնատուր ըլլալու հրաւիրելէ ետք՝ սկսած են քաղաքը ռմբակոծել։ Մինչեւ հիմա վնաս մը չէն պատճառած։

ՈՒԻՆՏՍՕՐ.—Հարաւ-Ափրիկէ մեկնող պահակազօրներէն եւ հեծեալ պահակազօրներէն ջոկատ մը Վիքթորիա թագուհիին առջեւէն անցք մը կատարած ատեն, Թագուհին հակիրճ բանախօսութիւն մը ուղղեց անոնց ըսելով թէ հրաժեշտի ողջոյններ կը մատուցանէր իրենց՝ այն պահուն երբ կ'երթային իրենց ընկերներուն օգնելու, որոնք այնքան արիաբար կը կռուին Թագուհիին եւ Հայրենիքին համար։ Թագուհին այն համոզումը յայտնեց թէ անգլ. զօրագունդերը միշտ իրենց պարտականութիւնը պիտի կատարեն՝ ինչպէս մինչեւ հիմա կատարեցին։ Եւ խնդրեց Աստուծմէ որ ողջ առողջ դառնան։

ԲԱՐԻԶ.—Պօէրները Պալլիւվայօյի մէջ գերի բռնեցին նոր խրկուած անգլ. զօրախումբը։

ԲԱՐԻԶ.—Ուր. օր տեղի ունեցաւ Բարձր. Ատեանի Բ. նիստը։ Վկաները կանչուած ատեն մեծ աղմուկ բրդաւ սրահին մէջ։ Բազմաթիւ վկաներ ցոյցեր ըրին «կեցցէ Կէրէն» եւ «կեցցէ Տէրուլէտ» պոռալով։ Վկայ մը ցոյց մը ըրած ըլլալուն համար ձերբակալուեցաւ թէեւ, բայց Ընդհ. դատախազը յայտարարելով որ ցուցարարներուն դէմ դատական հետապնդում չպիտի ըլլայ խոկոյն ազատ արձակուեցաւ։ Պաշտպան-փաստաբաններէն մին՝ Պ. Տըվէն իր եզրակացութիւնները առաջ բերաւ ծերակոյտէն խնդրելով որ ինքզինք անձեռնհաս յայտարարէ այդ հակահանրապետական շարժման գործին դատաստանը տեսնելու։ Լիւքսէմպուրկի պալատին նրբանցքներուն մէջ խանութպան մը, որ հակահրէական դաշնակցութեան նախագահ Պ. Ժիւլ Կէրէնի խնդրագրին մէջ յիշուած է, ուրիշ վկայ մը ծեծեց ու լուտանքներ ըրաւ, ոստիկան կարծելով զայն։ Թաղապետական պաշտօնեաները խանութպանը ձերբակալեցին։ Որ գրպանէն րէվոլվէր մը հանեց, որուն առանց ակամնի կախելու զայն պահակատուն առաջնորդեցին։ Վկաները Լիւքսէմպուրկէ դուրս ելած ատեն նորէն ցոյց մը ըրին եւ Ռօշֆօրը ծափահարեցին։ Ոստիկանութիւնը ցրուեց զանոնք։

—Ալժերիէ հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ ժանտախտ ծագեր է Ալժերիի մէջ։ Մէկ քանի դէպքեր պատահեր են Պուժիի ու Ֆիլիփվիլի մէջ։

—Վաշինկթընէն ընդծովեայ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ամերիկացիները յաղթանակ մը տարին Փիլիպպինեաններու կըղեխումբէն Սօմֆալիէնի մէջ։

—Բարձր. Ատեանի երէկուան նստին մէջ ընդհ. դատախազ Պ. Պէռնար մերժեց պաշտպան փաստաբան Պ. Տըվէնի առաջ բերած ընդդարձակ պաշտօնագիրները ու որոնցմով կը ջանար ապացուցանել թէ ծերակոյտը անձեռնհաս էր դաւադրութեան խնդիրը դատելու։ Ընդհ. դատախազը հաստատեց թէ յանցապարտները պատժելի են դաւադրութեան յանցանքով, որովհետեւ եթէ իրենք դաւադրած չէին, գոնէ դաւադրական փորձեր ըրած էին։ Յայտարարեց որ ծերակոյտը ինքզինքը ձեռնհաս յայտարարէ։

Պ. Տէվէն, իր պատասխանին մէջ, ծերակոյտէն խնդրեց օրինաւորութենէ չշեղիլ։ Հրապարակային դատավարութիւնը դադրեցաւ,

Բարձր. Ատեանը յետոյ գաղտնի նստի մը մէջ որոշեց, ինքզինքը ձեռնհաս նկատել։ Այս որոշումը 91ի դէմ 157 ձայնով ընդունուեցաւ։ Ո՛ եւ է միջադէպ չպատահեցաւ։

ՄԱՏՐԻՏ.—Վալանսիոյ վաճառականները յայտարարեցին թէ մտադրութիւն ունին հարկերը չվճարել։

ՊԵՐԼԻՆ.—Գերմանիոյ ոչ-պաշտօնական մամուլը մեկնութիւն չի տար Գերմանիոյ կայսեր ու Զարին Բոցտամի մէջ տեսակցութեան մասին։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ՀՌՈՄ, 12 Նոյ.—Իտալական արքունիքին մէջ կը կարծուի թէ Վիլհէլմ կայսրը ապրիլի մէջ վերստին Հռոմ պիտի գայ։

ՊԵՐԼԻՆ.—Կը հաստատուի թէ արտաքին գործոց նախարար կոմս Պիւլով պիտի ընկերանայ Կայսեր՝ Անգլիա ընելիք ճամբորդութեան պահուն։

ՄԱՏՐԻՏ.—Խորհրդարանին մէջ Բաթալան երեսփոխաններուն Պարչէլոնայի բանտարկեալները ազատ արձակելու պահանջը մազ մնաց որ սպանիական նախարարութիւնը տապալէր։ Միմիայն Թէթուանի Դքսին ազդեցութեան շնորհիւ այս առաջարկութիւնը մերժող քուէն ստանալ կարելի եղաւ։

ՍԵՂԱՆԱԽՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ԲԱՑՈՒՄ 30 Հոկտ.

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	Ք. Կ.	23 50
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	113 —

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	Օ. Ո.	23 35
Ամենէն բարձր գին	»	24 09
Ամենէն վար գին	»	23 30
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	113 50
Ամենէն բարձր գին	»	116
Ամենէն վար գին	»	113 37
Թրամուէյ Պարտամուրհակ	Օ. Ո.	6 20
» Փոխանակ		2 —
» Բաժնեթուղթ	Ֆր.	492 —
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	Օ. Ո. 4	

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87 18
Անգլիական ոսկի	»	110 13
Բոլ Ըմբէրիալ	»	90
Քրիմից	»	51 06
Մէճիտիէ արծաթ	»	107 36
Մէթալիք	»	96 —
Րուբլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8 57
Լոնտոն 3 ամիս		109 5
Բարիզ » »		23 1 1/2
Ֆիօրին մանտա		10 96

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԱՐՄՏԻՔ.— ՑորԵՆ.—Շաբթուս հասաւ եւ ծախուեցաւ կակուղ տեսակէն, Վառնա 8,000. խառն Անատոլ 5,000։ Կերքա 35,000 քիլէ։Կարծր ցորեն եկած եւ ծախուածները 6,000 քիլէ են. օխան կ'արժէ 38-40 փր.։ Մարսիլիայի մէջ Պէրտիանսքա կ'արժէ 23,25-23,75։ Ալէքսանդրօֆը՝ 22,75-23,25, Նիքօլաէֆը՝ 22,75-23,50, Մարիանօբոլի 23-23,25։— Հաճար. — Վաճառում չկայ, Իզմիրի մէջ ալ գործ չկայ։— Եգիպտացորեն.—Հրապարակը հանդարտ. վաճառում չկայ. Զմիւռնիոյ մէջ 45 փարայ։—Վարսակ. — Վաճառում չկայ. Զմիւռնիոյ մէջ քիչ մը գործ կայ 26 փր.էն։ Գարի.—Վաճառում Օտէսայի եւ Մէրսինի տեսակին վրայ 12,000 քիլէ, 13-13 1/2 եւ 13 3/4-14 ղրշ.էն։ Զմիւռնիոյ մէջ հրապարակը հանդարտ է, ատրին խառն տեսակին վրայ 12,62-13, միջինը եւ լաւը՝ 13 1/4-14, ընտիրը եւ Ա. տեսակը՝ 15-15 1/2, Ուշադ խառն 13-14, ատրին տեսակ եւ միջինը 14 1/2-15, լաւը՝ 15 1/2-16 1/4, ընտրելագոյնը՝ 17-17 1/2, էքսթրա՝ 17 3/4-18. — Կորեակ. — Վաճառում չկայ։ Քաշը 26 փր.էն քանի մը վաճառում Իզմիրի մէջ։ — Թուզճակեր. — Վաճառում չկայ։ Կը կարծուի թէ հունձքը

12,000 պարկէ աւելի պիտի չըլլայ։ Մարսիլիոյ Ռոտոսթօյի տեսակը կ'արժէ 29. Զմիւռնիոյ մէջ 45 փր.։ Կտաւատ.—Վաճառում չկայ։ Խնդրանք կայ։ Կանեփ.—Վաճառում չկայ, Զմիւռնիոյ մէջ գործ չըլլար։ Բաշը կ'արժէ 30-33 փր.։ Մեկոն.—Վաճառում չկայ, քաշը 60 փր։ Զմիւռնիայ քիչ մը գործ եղաւ 70-71 փր. սեւը։—Շուշմա.—ծախուեցաւ 150,000 օխա արտասահմանի համար օխան 87 փր.ի, 94-95 փր. այստեղի համար։ Հունձքը այս տարի առատ ըլլալ կը յուսացուի։ Զմիւռնիոյ մէջ գործերը աւելի հանդարտ են եւ տեղականները կ'արժեն քաշը 95-98 փր.ի։ Գարամանի տեսակին վրայ 97-100 փարա. 100-102 էքսթրա ճերմակը։ Մարսիլիոյ մէջ Աբեւելեան սպիտակը կ'արժէ 15,50։ — Անիսոն. — Վաճառում չկայ։ Անատոլիի տեսակը կ'արժէ 3-3,25։ Մխիկլի՝ 3,50—3,62,5։ Քիոսինը՝ 4,50էն 4,62,5։ — Լուբիա.—Վաճառում 300 պարկ Սեւ Ծովի 100-105 ղրշ.էն։ Հրապարակը հանդարտ է։ Սիսեռ.—Վաճառում 300 պարկ Անատոլ 39-40 փր.էն օխան։ Զմիւռնիոյ մէջ հինին վրայ գործ եղաւ քաշը 75—100 փր.էն։ — Բակլա. —Վաճառում չկայ, Եւրոպայէն լաւ խնդրանք կայ։ Զմիւռնիոյ մէջ հրապարակը աւելի ողեւոր է 33 փր.։

Ալիւր.-Հասաւ եւ ծախուեցաւ, Օտէսան 1,600, Պրայիլա 400, Մարսիլիա 6,000, Բ. տեսակ Վառնա՝ 500 պարկ։ Օտ. լիրան 100 ղրշ.էն Օտէսանը կ'արժէ պարկը՝ 97-103 Սամսոն՝ 65-75, Մարսիլիա 64-73։ — Կորկոտ տեղական 95-97էն։

ԳԱՂԹԱԲԵՐՔ. — Շաքար. — Հասաւ Թրիէսթէ 6,000, Ռուսական 2,500, եւ 100 պարկ կեղծ, Թրիէսթէ խամթարը 86-90 ղշ.ի ծախուեցաւ 2,500 պարկ ռուս՝ եւ 100 պարկ կեղծ 72։

Խանուէ. — Հասաւ եւ ծախուեցաւ 3,800 պարկ։ — Բրինձ. — հասաւ Ռանկունի տեսակ 400 պարկ Եգիպտական 1,200, Ճաբոնական ամէնեւին չեկաւ, Ռիզօն 100 պարկ։ Ծախուեցան 400 պարկ Ռանկուն, 1,200 պարկ եգիպտ. եւ 100 պարկ Ռիզօն։ Մարսիլիոյ մէջ Ռանկունը կ'արժէ 30,26։-Սիպեբիական կարագ.— Բաշը 12 ղրշ.էն Թայգանի մէջ քիչ մը գործ եղաւ։— Մոմ.— Ֆունտիկի տեսակէն 600 մնտուկ եկաւ ծախուեցաւ։— Քարիւղ Թրանսիթով եկած եւ ծախուածները մնտուկը 28 ղրշ. — Ծծումբ— ժամանում եւ վաճառում ոչինչ։

ՄԵՏԱՂ.— Երկաթ.— Այս շաբթուան ժամանումը եւ վաճառումն անկարեւոր էր։ Հրապարակը հանդարտ է։ Կլասկօի մէջ Վարրանդ 70,8,5։—Պողպատ.— ժամանում եւ վաճառում ամնչան։— Անագ. — ժամանում չկայ, 1,000 ղրշ.ի քանի մը վաճառումներ եղան։—Թիթեղ. — ժամանում եւ վաճառում 20 մնտուկ։ — Պղինձ.— Անկարեւոր գործառնութիւն։ — Զինկօ. — ժամանում եւ վաճառում 20 տակառ։

ԱԼԻՒՐ. — ժամանում եւ վաճառում եղաւ, 34 տակառ Թէրէճէնսքօ, 78 տակառ ռումանական, 44 տկռ. Հունգարական, 21 տակառ Ուլատօֆքա։

ՀԱՆՔԱԾՈՒԽ. —Քարածխի վրայ գործ չկայ եւ ուրիշ տեսակներուն ալ անփըչան է։

(Աւետ. Սենեկի լրագիր, 11 Նոյ. 99)

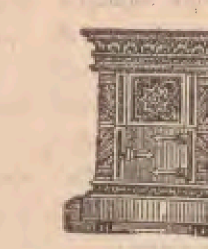

ԱՆԹՈՒԱՆ ԳԱՖՏԱՆՃԻ

ՖԱՆԵԱՆՍ ԵՒ ԵՐԿԱԹԷ ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Ղալաթիա, Եիւքսեք գալտըրըմ Ն° 26

Ցրկեալ վաճառատունը որ 53 տարիներէ ի վեր Պոլսոյ հրապարակին վրայ հաստատուած է, չափաւոր գներով կը ծախէ ամէն տեսակ վառարաններ եւ կը կատարէ նորոգութիւններ։ Գնորդ յաճախորդները ըստ ամենայնի գոհ մնալնին նախապէս կ'երաշխաւորէ։

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ 1900 ԹՈՒԱԿԱՆԻ

Սեպհակ. Ս. Փ. Աղէ. Հիւանդանոցի

Գին 40 փարա

Հիւանդանոցի պարզ Օրացոյցը մաքուր տպագրութեամբ հրապարակ ելած է։ Այս տարի ըստ որոշման Կրօնական Պատկառելի Ժողովոյ, եկեղեցական ժամերգութեանց մասին աւելի մանրամասն եւ ճոխ տեղեկութիւններ տրուած են ի դիւրութիւն եկեղեցականաց եւ եկեղեցասիրաց։

Օրացոյցի վաճառումը հիւանդանոցի տարեկան կարեւոր հասոյթներէն մէկը ըլլալով, տարակոյս չունինք որ բարեսէր ազգայինները գնելով անկէ մէկ մէկ օրինակ՝ Հիւանդանոցի հազարէ աւելի պատսպարեալներուն նպաստ մը ըրած պիտի ըլլան։

Գալով ընդարձակ օրացոյցին, այս տարի ութածալ գիրքով, պատկերազարդ եւ կարեւոր ու օգտակար ճոխ պարունակութեամբ հրապարակ պիտի ելլէ քիչ օրէն եւ պիտի պարունակէ բոլոր ազգային հաստատութեանց մասին տեղեկութիւններ եւ կարգ մը գործնական գիտելիքներ եւ վիճակագրական ծանօթութիւններ, ինչպէս յառաջ ծանուցմամբ պիտի բացատրուի։

AU CROISSANT D'OR

CARL MALIK

Constantinople, 46 Galata, Rue Tunnel

ՈՍԿԻ ՄԱՀԻԿ

Վերոյիշեալ վաճառատան մէջ խիստ դիւրամատչելի պայմաններով կը ծախուին յախճապակեայ եւ բիւրեղեայ սպասներ, լամբաներ, ջահեր, արծաթազօծ ափսէներ, սկահակներ, ընտիր ճաշակէ պնակներ, սրուակներ, եւ այլն։

Դիմեցէ՛ք ու գոհ պիտի մնաք։

ՔԱՐԼ ՄԱԼԻՔ

Կ. Պոլիս, 46, Ղալաթիա, Թիւնէլ փողոց

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑ 1900 ՏԱՐՒՈՅ

Լոյս տեսաւ Նշան. էֆ. Պէրպէրեանի տպարանէն օգտակար եւ ճոխ բովանդակութեամբ։ Բաց ի սովորական տարեցոյցի նիւթերէն կը պարունակէ հետաքրքրաշարժ պատմական ծանօթութիւններ, վիպակներ, գիտական, արհեստական գիտելիքներ եւլն։ Կը յանձնարարուի այս օգտակար եւ պատկերազարդ հրատարակութիւնը ամէն գաւառակի անձանց հաւասարապէս։

ԶԵԿՈՅՑ

ՄԵՐ ՊԱՏ. ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր այն Պատ. բաժանորդներն որոնք նախապէս «Հանրագիտակ»ի բաժանորդ ըլլալով իրենց բաժնեգինը կանխիկ վճարած էին եւ այժմ «Ծաղիկ» կ'ստանան «Հանրագիտակ»ին տեղ, իրենց պահանջքը լրացած ըլլալուն կը խնդրուի իրենցմէ որ բարեհաճին փութով իմացնել մեզ թէ արդեօք պիտի շարունակե՞ն իրենց բաժանորդագրութիւնը։ Այս առթիւ չենք մոռնար նաեւ յիշեցնել մեր «Հանրագիտակ»ի բաժանորդներուն որոնք հինէն (Հանրագիտակի հաշւէն) մեզի պարտք ունին, թէ բարեհաճին իրենց պարտքը վճարել, որպէս զի մեր այնչափ վնասներուն վրայ նորեր ալ աւելցուցած չըլլանք. եւ այս կէտը մասնաւորապէս մեր անձնականին համար նկատողութեան առնելով, կը յուսանք որ մեր այս գնահատելի խղճի մտօք կը պատասխանեն։

«Հանրագիտակ»ի Գ. շրջանը որ 53 թիւէն սկսելով հասուցած էինք մինչեւ 72 թիւ, եւ որ պիտի վերջանար 104 թուին, ըսել է կանխիկ տարեկան բաժնեգին վճարող մեր Պատ. բաժանորդները մեզմէ պահանջք պիտի ունենան 32 թիւ թերթ, որու փոխարէն եւ մենք ալ իրենց առած ենք 32 թիւ «Ծաղիկ»։ Այս կէտը արդէն մենք ժամանակին «Հանրագիտակ»ի մէջ յայտարարած էինք, որ եթէ «Հանրագիտակ»ը թողունք, մեր պարտքը վճարելու համար՝ փոխարէն մեր բաժանորդներուն, ուրիշ թերթ պիտի տանք, ու այս կերպով աւա մենք մեր խոստումը կատարած ըլլալով, կ'սպասենք որ փոխադարձաբար մեր յարգելի բաժանորդներն ալ իրենց պարտքը ճանչնալով զմեզ քաջալերեն։

Դ. ԲՈՍԱՏ

ՄԱԼԿԱՐԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Մալկարայի համար «Ծաղիկ»ի գործակալն է, մեզ՝ տեղւոյն պատուաւոր ազգայիններէն, Վահան Մանուկ էֆ. Զօլաքեան։

ԱՖԻՈՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ

Կը յայտարարէ վարչութիւնս թէ նոյն տեղի «Ծաղիկ»ի գործակալ անուանուած է Արտաշէս էֆ. Հալէպլեան։

ԱՏԱՆԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Ատանայի «Ծաղիկ»ի գործակալ ընտրած ենք Ցարութիւն էֆ. Ց. Զաքմաքճեան որու պէտք է դիմեն բաժանորդ գրուիլ ուզող Պատ. Ազգայինները։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. ՍԱՊԱՍԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԾԱՂԻԿ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Համալ-բաշը խան

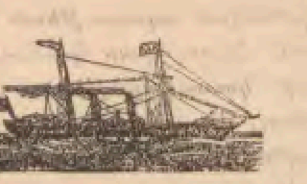

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

1899 Հոկտ. 27էն սկսեալ մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Եւրոպական եզերքէն կամուրջ

1 30 Ենմ. մէզպ. պէօյք. քրձպ. Թրպ. Ենք. միրկ. պիտի հաղորդուի 43
1 30 Պօյճ. Բ. Հիս. պէսպ. արն. գրչ. օրթ. պչկ. 38
2 15 Միրկ. Բ. Հիս. պէսպ. արն. գրչ. օրթ. պչկ. 37
2 — Պէյք. փշպհ. Ենք. գանլ. պօյճ. Ա. Հիս. գանտլ. պէսպ. ճէք. չէնկ. պէյլ. գուզկ. 44
2 15 Ենմ. մէզպ. պէօյք. Թրպ. Ենք. սԹէն. պօյճ. պչք. 46
2 30 Բ. Գաւ. Ա. Գաւ. Ենմ. մէզրպ. Պէօյք. Թարպ. պէօյգք. բշպհ. չպք. գնլ. Ա. Հիս. գնտ. պէչկ. 39
3 — Պօյճ. Բ. Հիս. պէսպ. արն. գրչ. օրթ. պչկ. 20
3 15 Ենմ. մէզպ. պէօյք. Թրպ. Ենք. սԹէն. միրկ. Բ. Հիս. պէսպ. պիտի հաղորդակցի 45
4 10 պէսպ. արնվ. գրչ. օրԹ. պչկ. 43
4 15 Ենմ. մէզպ. պէօյք Թրպ. Ենք. սԹն. պօյճ. պչկ. 40
5 — Պօյճ. Բ. Հիս. պէսպ. արն. գրչ. օրԹ. պչկ. 37
5 30 Ենմ. մէզպ. պէօյք. Թրպ. Ենք. Միրկ. Բ. Հիս. պէսպ. արն. գրչ. օրԹ. պչկ. 46
6 45 Պէյք. Ենք. գանլ. միրկ. Բ. Ա. Հիս. գանտլ. պէսպ. արն. չէնկ. պէյլ. օրԹ. գուզկ. սկիւտ. 20
6 45 Բ. Ա. գվգ. Ենմ. մէզպ. պէօյք. Թրպ. Ենք. սԹէն. միրկ. Բ. Հիս. պէսպ. արն. գրչ. օրԹ. պչկ. 21
8 15 Բ. Ա. գավ. Ենմ. մէզպ. պէօյք. Թրպ. պէյք. բշպհ. չպք. գանլ. Ա. Հիս. գանտլ. ճանէք. չէնկ. պէյլ. գուզկ. սկիւտ. 39
9 — Ենմ. մէզպ. պէօյք. Թրպ. Ենք. սԹէն. պօյճ. Բ. Հիս. պէսպ. արն. գրչ. օրԹ. պչկ. 18
10 — Ենմ. մէզպ. պէօյք. Թրպ. Ենք. միրկ. Բ. Հիս. պչկ. 38
10 35 Միրկ. պէսպ. արն. օրԹ. 43
11 — Ենմ. մէզպ. պէօյք. Թրպ. Ենք. պօյճ. Բ. Հիս. պէսպ. արն. պչկ. 45

Ասիական եզերքէն կամուրջ

1 30 Ա. Հիս. գնտլ. ճէնք. չէնկ. պէյլ. գզկ. պչկ. 18
2 — Պէյք. բշպհ. Ենք. գանլ. պօյճ. Ա. Հիս. գնտլ. պէսպ. ճէնք. չէնկ. պէյլ. գուզկ. 44
2 30 Ա. Բ. գվգ. Ենմ. մէզպ. պէօյք. Թրպ. Պէյք. բշպհ. չպք. գանլ. Ա. Հիս. գնտ. պչկ. 39
3 45 Ա. Հիս. գնտլ. ճէք. չէնկ. պէյլ. գզկ. պչկ. 33
4 23 պէօյք. Թրպ. Պէյք. բշպհ. չպք. գնլ. Ա. Հիս. գնտ. 38
5 15 Ա. Հիս. գնտլ. ճէնք. չէնկ. պէյլ. գզկ. պչկ. 44
645 Պէյք. Ենք. գանլ. պօյճ. Բ. Ա. Հիս. գնտ. պէսպ. արնվ. չէնկ. պէյլ. օրԹ. գզկ. սկիւտ. 20
8 15 Ա. Բ. գվգ. Ենմ. մէզպ. պէօյք. Թրպ. Պէյք. բշպհ. չպք. գանլ. Ա. Հիս. գնտլ. ճէնք. չէնկ. պէյլ. գուզկ. սկիւտ. 39
10 10 Ա. Հիսարէն ուղղակի կամուրջ. 44
10 30 Պէյք. Ենք. գանլ. Ա. Հիս. գանտ. չէնկ. պէյլ. գուզկ. սկիւտ. 37
11 10 Վանիգիւղէն ուղղակի կամուրջ. 33

Կամուրջէն եւրոպական եզերք

2 30 պէչկ. օրԹ. գրչչ. արնվ. պէսպ. Բ. Հիս. միրկ. Ենք. Թրպ. պէօյք. մզրպ. Ենմ. 40
3 30 Ուղղակի Պէօյք 43
3 35 պէչ. օրԹ. գրչ. արնվ. պէսպ. Բ. Հիս. պօյճ. 37
4 — Պէչկ. պօյճ. սԹէն. Ենք. Թրպ. պէյքս. մզրպ. Ենմ. 46
3 40 պչկ. Սկիւտ. գզկն. օրԹ. պէյլ. չէնկ. արնվ. գնտլ. Ա. Բ. Հիս. գնլճ. պօյճ. Ենք. փշպ. պէյք. Թրպ. պէյքս. մզր. Ենմ. Բ. Ա. գվգ. 21
6 — պչկ. օրԹ. գրչչ. արն. պէսպ. Բ. Հիս. միրկ. Ենք. Թրպ. պէյք. մզրպ. Ենմ. Ա. գվգ. 39
7 — պչկ. գզկ. պէյլ. չէնկ. արնվ. գնտ. Բ. Հիս. պօյճ. գնլ. Ենք. պէյք. Թրպ. պէօյք. մէզպ. Ենմ. 18
8 30 Պչկ. օրԹ. արնվ. պէսպ. Բ. Հիս. միրկ. Ենք. Թրպ. պէյքս. մզր. Ենմ. 38
9 35 Պէսպ. Բ. Հիս. պօյճ. Ենք. Թրպ. պէօյք. մզպ. Ենմ. 45
9 45 Պչկ. օրԹ. գրչչ. արնվ. պէսպ. Բ. Հիս. միրկ. 43
10 15 Միրկ. Ենք. Թրպ. պէօյքս. մզր. Ենմ. Բ. Ա. գավգպ. 46
10 20 Պէչկ. գնտլ. Ա. Հիս. գանլ. չպքլ. փաշպհ. պէյքս. Թրպ. Պէօյք. մզր.
10 40 Պէչկ. օրԹ. գրչչ արնվ. պէսպ. 40 գնտլ. Ա. Բ. Հիս. միրկ. գանլ. Ենք. փշպհ. պէյք. 21
11 — Պէսպ. Բ. Հիս. պօյճ. սԹէն. Ենք. Թրպ. քրձպ. պէօյք. մզր. Ենմ. Բ. Ա. գվգ. 39
11 15 Պէչկ. օրԹ. գրչչ. արնվ. պէսպ. Բ. Հիս. միրկ. Ենք. 18
11 45 Ենք. Թրպ. պէօյք. մէզպ. Ենմ. 43
12 — Պէչկ. օրԹ. գրչչ. արնվ. պէսպ. 33
12 — Պէսպ. Բ. Հիս. պօյճ. Ենք. 37

Կամուրջէն ասիական եզերք

3 — Պէչկ. պէյլ. չնկ. Ա. Հիս. գանլ. չպք. բշպ. պէյք. Թրպ. պէօյք. 38
3 40 Պչք. Սկիւտ. գզկն. օրԹ. պէյլ չէնկ. արնվ. գնտ. Ա. Բ. Հիս. պօյճ. գանլ. Ենք. փշպ. պէյք. Թրպ. պէօյք. մզր. Ենմ. Բ. Ա. գվգ. 20
4 35 Ուղղակի պէյլ. Ա. Հիսար 44
5 — Պէչկ. գզկ. պէյլ. չէնկ. ճէք. գնտլ. Ա. Հիս. գանլ. չպքլ. փշպ. պէյքք. 21
7 — Պէչկ. գզկն. պէյլ. չնկ. արնվ. գնտլ. Բ. Հիս. պօյճ. գանլ. Ենք. պէյք. Թրպ. պէօյք. մզր. Ենմ. 18
8 45 Պէչք. գզկ. պէյլ. չնկ. ճէք. գնտլ. Ա. Հիս. գնլ. չպք. փշպհ. պէյք. 37
9 25 Սկիւտ. գզկն. պէյլ. չէնկ. ճէնք. գնտլ. Ա. Հիս. 44
10 20 Պէչկ. գնտլ. Ա. Հիս. գանլ. չպքլ. փշպհ. պէյքք. Թրպ. պէօյք. մզր. 4
10 25 Պէչկ. գզկն. պէյլ. չէնկ. ճէք. 3
10 40 Պէչկ. օրԹ. գրչչ. արնվ. պէսպ. գնտլ. Ա. Բ. Հիս. միրկ. գանլ. Ենք. փշպհ. պէյքք. 21
11 10 Պէչկ. պէյլ. չէնկ. ճէք. Ա. Հիս. փշպհ. պէյքք. 44
11 40 գնտ. Ա. Հիս. գանլ. չպք. փշպհ. պէյքք. պէօյք. 38
11 55 Պէչկ. գզկն. պէյլ. չէնկ. ճէք. 20

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (31)

ԹԻՔԸՌ ՄԱԼ

ՍԵՒ ԱԴԱՄԱՆԴԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Ա

ՏԻՏԻԼ ՏԸ ՊՈՒՌՎԻԼՕ

—Նմանապէս եւ ալ։

—Ըստ իս, եթէ Տանիէլ Ֆրանսայի մէջ է, վաղն առտու ձեր տունը պիտի գտնէք զայն։

Տիւիէ անանկ մը ըսած էր այս խօսքը որ յանկարծ Պր. Լառավինեա՝ Տանիէլը իր դէմը տեսնել կարծեց։

—Ա՜խ, Տիւիէ, ի՜նչ զայթակղութիւն պիտի ըլլայ տանս մէջ . . . Կինս, աղջիկս ինծի դէմ միացա՜ծ . . .

—Օհօ՜, պարոն Լառավինեա, ըրաւ Տիւիէ հեգնելով, ինծի՞ ալ գազանիք . . .

Ու տարի եկելով՝ վաճառականին դրասենեակին աջեւ նստեցաւ։

—Պարո՛ն Լառավինեա, շարունակեց հեգնաբար ակնարկելով, մի՛ ջանաք զիս ալ խաբել։ Շատ աղէկ գիտեմ թէ դուք բնաւ հոգ չէք ըներ ձեր կնկան կամ աղջկան վրայ։ Ձեր տունը չէ՛ որ կը վախնաք Պր. տը Շանթոզէի տեսնել. կ'երկնչիք ու աղջկնիդ ձեր խղճմտութեան տակ կը խառնէք։ Բայց Մոնսօ չրջակայքին մօտ պզտիկ տուն մը կայ որ Տանիէլի Բարիզ վերադառնալովը կրնայ խախտիլ. այդ տունը Բլէա Պէրաւենն է, որ կնահանջ մարդոց կողմէ Բլանշ տը Բրէժամսիլ պերճ անուան տակ ճանչցուած է . . . Եւ դուք սահմռկելով տարեկան սիրահարի մը պէս կը դողդղաք, երբ որ մտքերնիդ կ'իյնայ թէ Տանիէլ, գեղեցիկ, երիտասարդ ու չքնաղ, կրնայ երեւիլ այդ տան մէջ, ուր ըմ՛կ վարձութեամբ դժնեայ կը սիրեն, դժո՛ւ որ ո՛չ գեղեցիկ էք, ո՛չ երիտասարդ եւ ո՛չ չքնաղ։ Ահա՛ ասոր համար է որ ամէն պարագայի մէջ չէք ուզեր Պր. տը Շանթոզէի Բարիզ գալը, ահա՛ ասոր համար է որ խեղճ Բոլլիոնը մինչեւ հիմա քշեցիք եւ ա՛յս է պատճառը որ հիմա ինէ պիտի խնդրէք Տանիէլը ասոնց ընդունիլ, եթէ անիկա Բարիզ գալու ըլլայ, որովհետեւ դուք չա՛տ աղէկ գիտէք թէ մենակ ե՛ս անոր հետ կրնամ չափուիլ։

Կիսեալ Լառավինեա երիտասարդին առջեւ գլուխը խոնարհեցուցած էր։ Քանի մը վայրկեան այսպէս լուռ կեցաւ. յետոյ չեղի դրամը բանալով 10,000 ֆրանքնոց վճարագիր մը պատրաստեց եւ զայն Տիւիէի երկնցնելով՝

—Մինչ առաջինը պիտի մնաք, ըսաւ։

—Սիրելի՛ս, պատասխանեց Տիւիէ լըրջօրէն, ամէն մարդ իր տեղը կաղ՞ը ունի։ Այդ տեղը կողմը ձեզի համար Բլանշն է, իսկ ինծի համար՝ խաղը։ Մնաք բարով, պէտք է որ քիչ մը երթամ Տանիէլի վըրայ ո՛ եւ է լուր առնելու պէտ՝ ինծի իմաց տուէք։ Ես ամէն բանի վրայ կ'առնեմ — Հա՛, ձեզ բաժնուելէ առաջ խորհուրդ մը տամ ձեզի, այսօր Բլանշին մի երթաք, կ'ըլլայ Տանիէլի վրայօք կարգ մը ապուչութիւններ կ'ըսէք։ Մնաք բարով։

Եւ Տիւիէ դրասենեակէն դուրս ելաւ։ Կառքը նաւէն առաջ՝ ուշադրութեամբ ձին եւ կառապանին նստուածքը դիտեց եւ գոհունակութեան ժպիտ մը ունեցաւ։

Հօրաքրոջը իր տրամադրութեան տակ դրած բազմաթիւ կառքերն ու ձիերը փառասիրութիւնը մ'ինչափ կը փքացնէին, որ անոնք ամէնքն ալ իրենը կը նկատէր։ Տիկին Գասթըրէ այս կառքին եւ Տիւիէի գեղերը պատած միջոցին գործածած թիկնոցին վրայ Պուալիէօներու զինանշանը նկարել տուած էր։

Տիւիէ՝ ընթացքի Հաշւիններու Մնասակը երթալով Լառավինեայի իրեն տուած չէքը Թղթադրամի վերածեց. յետոյ քլուպը համբուրեց եւ խաղի մէջ բրած պարտքերը մաքրեց։

Տիւիէ երբեք «մեր քլիւպը» չէր ըսեր, այլ միշտ «քլիւպս» ուսուցիչ բառը կը գործածէր։ Իր բնակէն տակէն զատ ուրիշ բառ չէր եկեր եւ տեղին պատասխանելու ձեւէն յայտնի կ'երեւէր թէ քլիւպը իր կեանքին մէջ ամէնէն կարեւոր տեղը կը գրաւէր։ Տիւիէ յետոյ Արդարութեան Պալատն երթալով Պր. տը Պօլիէօն գտաւ՝ խուզարկութեանց մասին նոր լուր մը առնելու համար։ Պր. տը Պօլիէօ իրեն պատասխանեց թէ քննութիւնը դեռ նոր կ'սկսէր եւ թէ Հալը գրկած ոստիկաններ մինչեւ հիմա տակաւին ո՛ եւ է արդիւնք յառաջ բերած չըլլալով՝ պէտք էր հետեւեալ օրուան սպասել այդ լուրերը առնելու համար։ Տիւիէ կառքը վերադարձուց եւ հացէ մը տալէ առաջ սկսաւ խորհիլ։

—Բլանշին պիտի երթալ, կը մտմտար, սա ալ այս առտու ինծի կ'սպասէ։ Բայց մօրաքրոջս . . . արդէն բաւական խոշոր ապուչութիւն մը ըրի՝ երեք անգամ զայն մինակը թողլով, նոր անխոհեմութիւն մըն ալ չգործենք. ժա՛մ, ուղղակի տո՛ւն . . .

Պալվա տէ զ'էնվալիտը հասնելուն տեսաւ թէ տան բակը փոխաբերով ծածկուած էր. սպասաւոր մը կառապանին մօտենալով պատուիրեց որ ձին շատ կամաց յառաջացնէ։ Տիկին Գասթըրէ խորտես հրամայած էր ո՛ եւ է աղմուկ չհանել։ Տիւիէ անմիջապէս մօրաքրոջը սենեակը երթալով՝ ամենայն պաշարկանութեամբ ըսաւ թէ կէս օրէն ետքն Արդարութեան Պալատը գացած եւ լուրերու սպասած էր, բայց դժբախտաբար, ո՛ եւ է լուր չէր եկած։

—Սիրելի զաւակս, ըսաւ Տիկ. Գասթըրէ համակրելի ժպտով մը, կարծեմ թէ քեզ սուգերու եւ տխրութիւններու հանդիսատե՛ս ընելու համար ճամբորդութիւնդ ընդմիջեցի։

—Ինչպէս է մօրաքրոջ աղջիկս, հարցուց Տիւիէ զայն գրկելով։

—Կոլոմբ. ամէնէն պզտիկ աղմուկէն անգամ կը դողդղայ. ամբողջ սպասաւորութեան հրամայեցի որ կամաց քալեն եւ ցած ձայնով խօսին . . .

—Պէտք չէ զայն Բարիզ Թողուլ։ Պէտք է այս իրիկուն իսկ զայն Շրնեյ տանիլ։

—Ես ալ այնպէս ըսի, բայց չհամարձակեցայ իրեն ըսել։ Կը վախնամ թէ չի յամառի մինչեւ վերջը մնալ այն տան մէջ ուր իր երիկը մեռաւ։

—Իրեն խօսք մը ունիմ, ո՞ւր է։

—Իր սենեակը։ Քիչ առաջ իրեն հետ էի. գնա՛ հիմա իրմէ բաժնուեցայ։

(Շարունակելի)